

DINU SĂRARU

*Cei care plătesc
cu viața*

(Dragostea și revoluția-II)

dramatizare {de
Mihaela Tonîțza-lordache
după romanul cu același titlu

PERSONAJELE :

DUMITRU DUMITRU
ANGHEL TOCSOBIE
TUDOR CERNAT
MANUIL PĂIANU
NICULAIE MIHALACHE
MIHNEA TEODOSIE RUDEANU
VICHENTIE CEZAR
DAVID VISARIONOVICI
CEZAR
SEVER IERUNCA
ȘOMERUL
ANDREI FIERBINȚEANU
BASIL MATEIANU
MITICĂ VIERU
EUSTAȚIU MĂRGARIT
MIRCEA MIHĂIESCU
PORUMBARU
COLONELUL MIHĂIESCU
PROCURORUL
BARONUL
PARASCHIV NEAMU
BĂIATUL DE LA SERE
CHELNERUL
FUNCTIONARUL
CERCETĂTORUL
ȘEFUL DE CABINET
DENTISTUL
PREȘEDINTELE COLEGIULUI
UN ADJUNCT DE LA CADRE

ȘOFERUL
PRIMUL OCNAȘ
AL DOILEA OCNAȘ
AL TREILEA OCNAȘ
AL PATRULEA OCNAȘ
UN JANDARM
ALT JANDARM
UN CIVIL
ALT CIVIL
UN AGENT
ALEXANDRA TEREȚIA
RUDEANU
BONIFACIA RUDEANU
STÂNCUȚA OGREZEANU
VIORICA PĂIANU
MAREA DIRIJOARE
RALUCA CERNAT
ADINA CĂLĂRAȘU
COMANA DOBROMIR
RODICA MATEIANU
VANDA CEZAR
SOȚIA LUI MIHALACHE
LUDOVICA
ȚIGANCA
IDA
SECRETARA CU PROBLEME
SOCIALE
SOȚUL EI
SECRETARA LUI PĂIANU

PARTEA I

Scena 1

Stradă, noaptea, la Lucerna. În fundal, o pictură murală reprezentând în prim-plan, supradimensionat, un conducător de oști, în spatele căruia se înghesule o armată — mai mult sulție decât oameni. Întră Anghel Tocsobie, Marea dirijoare și mai în urmă, respectuos-slugarnic, Funcționarul.

FUNCȚIONARUL: Tovarășu'... Tovarășa... Priviți... Ce frumusețe... Cîtă inventivitate... pentru epoca aceea...

(Cei doi îl ignoră.)

MAREA DIRIJOARE (*părind că-și continuă fraza*): ...Vă rog să mă credeți: nu m-am așteptat la atita onoare...

ANGHEL TOCSOBIE: Dar ați făcut un lucru extraordinar, iar reacția publicului, a presei, a oficialităților orașului Lucerna, a președintelui festivalului, au fost de-a-dreptul impreslonante...

MAREA DIRIJOARE (*cu un aer umilit, strivit*): Nu m-ați înțeles... Nu mă așteptam la atita cinste din partea dumneavoastră, vă rog să mă credeți... Zău, nu mă așteptam la această onoare... Nu mă credeți? Pentru că vreau să vă spun că acesta este adevărul: cînd am aflat că sînteți în sală am crezut că mă sufoc. Nimic din ceea ce gîndisem cu despre acest spectacol nu era dus pînă la capăt, și credeam că voi muri... și chiar am vrut să mor... Știți, un spectacol este... cum să vă spun?

TOCSOBIE: Da... (*Descoperă pictura de pe clădirea din spate.*) Cine știe ce pehlivan a pictat toate astea tocmindu-se cu primarul orașului, și în timp ce lucra se gîndea la zafetel pe care avea să-l facă la han, seara, și se ruga să vină seara asta mai repede... pentru că era ținut aici pe casă și pe masă... Noi ne simțim, acum, copleșiți de arta lui și uităm cît s-o fi tocmit el să picteze această scenă... așa cum i s-a cerut... Da...

MAREA DIRIJOARE (*împărțindu-și fascinația între Anghel Tocsobie și frescă*): Cîtă dreptate aveți! Într-adevăr...

FUNCȚIONARUL (*ca un ecou*): ...Cîtă dreptate...

TOCSOBIE: Însă dumneata nu aveai nevoie de mine. Aplauzele uriașe m-au făcut inutil... Și acum se dovedește clar cît de inutilă este prezența mea aici, la acest festival...

MAREA DIRIJOARE (*întrerupîndu-l*): Nu! Categorie nu! N-aveți dreptate... Nu! Absolut sigur — nu! Pentru că eu mă întorc acasă cu dumneavoastră, și numai prin dumneavoastră aceste aplauze înseamnă ceva pentru mine!

FUNCȚIONARUL: Sigur, asta așa e, bravo! Bine spus.

TOCSOBIE (*violent*): Cu cine vrel dumneata să fii complice?... Cu mine sau cu ea?!

FUNCȚIONARUL (*mai întîi surprins de violența tonului lui Anghel Tocsobie, apoi servil și insinuant*): Vă rog să mă scuzați... Vă supărați dacă rămîneți singur, numai cu marea noastră diri-joare?... Eu v-aș cere permisiunea să mă retrag. Știți, mă așteaptă colectivul... Și nu vreau să credeți că mi-am uitat cumva obligațiile de serviciu...

MAREA DIRIJOARE (*lui Tocsobie, cu emoție jucată*): ...Dacă nu vă deranjez...

(Funcționarul iese de-a-ndăratelea. Cei doi nici nu-l observă.)

TOCSOBIE: A fost un mare succes... Și, vă rog să mă credeți, îmi pare bine că am fost, totuși, martor la el. Sigur, am să le povestesc și tovarășilor... (*Marea dirijoare pare absolut zdrobită de emoție. Pe alt ton.*) Ce-ați zice să bem o bere? Sînteți de acord?

MAREA DIRIJOARE (*copleșită de-a-binele, abia șoptit*): Da...

TOCSOBIE: Să bem pentru succesul dumitale.

MAREA DIRIJOARE: Vă mulțumesc... Vă mulțumesc din inimă... Mă scuzați că îmi permit să vă întreb: sînteți căsătorit?

TOCSOBIE (*repezit*): Nu!

MAREA DIRIJOARE (*dureros surprinsă*): Nu?!... Înțeleg — pentru oameni ca dumneavoastră trebuie să fie foarte complicat să ajungă la întemeierea unei familii... Nu totdeauna comandamentele, să le zicem așa, coincid cu sentimentele... cauza... da... ideea... Înțeleg...

TOCSOBIE (*scurt*): Să mergem.

MAREA DIRIJOARE (*cu un aer de înțeleaptă superioritate*): Înțeleg... Înțeleg foarte bine...

Sfârșit de masă festivă de 23 August. Răzleți, în jurul mesei, au mai rămas câțiva: Manuil Păianu, secretar cu probleme organizatorice, împreună cu soția sa, Viorica, colonelul Porumbaru, Tovarăsa de la Social cu soțul ei, un bătrîn — Președintele Colegiului, un adjunct de la cadre, cu fata lui.

MANUIL PĂIANU (lui Porumbaru): 'Tovarășu', toată povestea cu generațiile, cu asta... cum i se spune acum: cu luptă dintre generații, cu fiecare generație cu ideile ei, cu dracu' mai știe ce... și-o spun cinstit, colonele, așa, ca între noi, acu (privește în jur) — că s-au mai dezlegat baierile protocolului... toată povestea asta... (Își pune tacticos sifon în paharul cu vin.) Auzi, n-oi fi știind eu multe în domeniul ăsta complicat al agriculturii și... (confidențial)... nici nu mă amestec, sînt prudent și respectuos cu cine cunoaște, nu-i așa?... Însă spritul am învățat bine cum se face. Asta, recunosc, am învățat de la burghezie, fiindcă eu am început la Măruntelu, lângă Podul Vinerii Mari, și aici venea toată politica veche, și liberalii, și țărăniștii, și toți... (Dă paharul peste cap. Porumbaru se repede să i-l umple.) Nu te grăbi, tovarășu', nu te grăbi așa... așteaptă nițel. Și, cînd m-a lăsat Mititelu să torn în pahare — știam tot! Spritul, colonele, se face cu sifon mult, bineînțeles — rece, gheață, înțelegi?!

VIORICA PĂIANU: Lasă, dragă. spritul. Vorbeai de generații...

PĂIANU: Da... asta-i poveste curată, baliverne. Cine să lupte cu mine? Laura? (Către Viorica.) Laura, dragă?... Alurea! O vezi dumneata pe Laura în luptă cu mine? (Dă peste cap paharul plin.) Da' să n-o luăm pe Laura care, să zicem, a fost crescută de noi cum a fost crescută și e, așa... mai copilăroasă și mai naivă, să luăm pe cine vrei dumneata... (Se gîndește, nu-i vine nimic în minte)... Prostii, domn'e, prostii... Cum să fie luptă între generații într-un stat socialist? Păi, atunci noi unde sîntem? Păi, ce? N-avem același ideal? (Porumbaru îi pune, din nou, vin în pahar.) Numai vin, fiindcă apa se pune cu știință, și asta o fac eu. (Se întoarce, îl caută din ochi pe responsabil, care stă pregătit, undeva în spate, gata să intervină.) Măi băiete, hai măi băiete, să ne facem meseria cum trebuie... Păi, unde e gheața? Se poate?! Nu se poate!

COLONELUL PORUMBARU (scurt):

N-ai auzit?! Gheața.

PĂIANU: Vine, adică, Laura la mine și-mi spune că ea nu e de acord...

PORUMBARU: Ce să mai vorbim?... Cum ar fi și cazul meu... N-ai spus chiar dumneata: „Lasă, tovarășe, că acum te vedem general. Să avem și noi, în județ, aici, un general“?! Și a trecut iar un 23 August... și, la urma urmei, ar fi fost cazul să mi se spună, așa, tovarășe, că nu era nici o supărare... am anii de pensie, am slujit cinstit... Nu?

PĂIANU: Adică cu ce să nu fie de acord Laura mea? Are tot ce-i trebuie. Să zicem că ei îi place altă muzică — fiindcă se cam strîmbă la lăutari... Admitem discuția. I-am luat casetofon, i-am luat plăci cu astea... cum le zice...

VIORICA: Casete...

PĂIANU: Da... Și atunci vine tovarășul inginer Tudor Cernat și ne spune la toți că nu sîntem pregătiți pentru luptă dintre generații, și că vom fi luați prin surprindere.

PORUMBARU (confidențial): A plecat chiar înaintea lui Dumitru. Ori s-au înțeles dinainte. L-o fi invitat la el acasă, în familie...

PĂIANU: T-t-t... Sînt certați... El cu nevastă-sa. Ajung la divorț, sigur ajung la divorț.

VIORICA: De unde știi tu, Manuile?

PĂIANU: Ei uite, tovarășico, că mai sîntem și noi informați.

PORUMBARU: Și după aia a plecat și ăsta tînăru', de la propagandă, Mihaelache...

PĂIANU: Te miri... că, altfel, e iubăreț de petreceri.

PREȘEDINTELE COLEGIULUI (se apropie de cei trei cu un pahar de vin în mînă): Să dăm și noi noroc!

PĂIANU: A, tovarășul Președinte al Colegiului... Noroc! (Dă să ia paharul, care e gol, Porumbaru se repede cu vinul.) Numai vin, te rog, colonele, că ți-am spus — spritul mi-l fac singur... (Își pune sifon.) Noroc! (Ciocnesc.) Azi e prima dată, de la Anul Nou, cînd stau și eu la masă, la o... să-i zicem petrecere cu soția mea. Nu-i așa, dragă? (Soarbe din pahar.)

VIORICA (încet, lui Păianu): Manuile, mai cu grijă, dragă...

PĂIANU (semn Vioricăi să nu-și facă griji, apoi — tare, către celălalt capăt al mesei): Auziți, tovarășa secretară?! Ce, au terminat ăștia gheața, domn'e?!

SECRETARA DE LA SOCIAL (în panică): Nu se poate!

RESPONSABILUL: Din nefericire... și cum a fost azi, o zi... și cu canicula

asta... cum spunea și la radio... s-a epuizat...

PAIANU : S-a epuizat gheața, tovarășu' ? !
SECRETARA DE LA SOCIAL (nu-i vine să creadă) : S-a epuizat ? !

(Responsabilul — semne de neputință.)

PAIANU : Adică să plecăm ? ! Bine !...
Sîntem gata. Da' auzi, colonelule, ia vezi, mai e ceva în sticlă, ca să nu rămînă de pe urma noastră vreo dovadă de slăbiciune ? (Colonelul arată sticla abia începută, Păianu se întinde fericit.) Și unde rămăsesem ?

PORUMBARU : La lupta dintre generații.
PAIANU : Păi, da ! Chestia asta nu e adusă întîmplător în discuție de inginerul Cernat. Nu ! Și să-ți mai spun ceva : sînt niște neisprăviți, fiindcă puteau să aibă gheață, nu să aștept cu acum ca să răcesc paharul la răcoarea scrii... Niște neisprăviți ! (Împinge paharul pe masă.) N-are nici un haz fără gheață. Mergem, tovarășa Păianu ? Hai ! (Lui Porumbaru.) Ne duci și pe noi acasă, colonelule ? Am văzut că ai și aici un echipaj. Cheamă băieții.

PORUMBARU (se ridică, iese) : Am înțeles !

PAIANU : Tovarășa secretară, vă salutăm respectuos !

SECRETARA DE LA SOCIAL (se ridică în picioare, îmboldindu-și bărbatul, care privește mahmur în gol, să facă același lucru) : Ne scuzați, vă rugăm să ne scuzați...

VIORICA : La revedere, dragă ! Vă lăsam cu bine.

PREȘEDINTELE COLEGIULUI : Respectele mele ! Sărut mîinile...

PAIANU (nevesti-si) : Mergem cu băleții lui Porumbaru. sau o luăm și noi nițel pe jos ? Ce zici, tovarășico ? Mai vedem și noi lumea, orașul... Nu ? Ne mai vede și lumea... că e sărbătoare, nu ?

Scena 3

Locuința Rudencelor. Un pod sărăcăcios mobilat : un fotoliu vechi acoperit cu un șal mare, două scaune de bucătărie. Pe o măsăuță, lângă fotoliu, o carte groasă. Bonifacia și Alexandra Terenția — îmbrăcată în uniformă de școală — lucrează plase.

ALEXANDRA TEREŢIA : Știi, bunică, aproape toate gospodinele din oraș merg acum la piață cu plasele lucrate de noi. Mă întreb cui o să le mai vindem. Am auzit, într-o zi, pe cineva spunînd altcuiva : „plasele Rudencelor sînt cele mai bune”.

BONIFACIA : Nu-ți face griji. Totdeauna va fi nevoie de plase.

ALEXANDRA TEREŢIA (după o pauză) : Cum a murit ?

BONIFACIA (surprinsă) : Cine ?

ALEXANDRA TEREŢIA : Stăncuța Ogrezeanu.

BONIFACIA : Nu vreau să-mi amintesc. Și niciodată n-am știut cînd se juca ea cu noi și cînd era cinstită... Și cînd a murit, la fel a fost : m-a chemat să-mi spună că i s-a urît singură și că și Dumnezeu a uitat-o... Dar nici acum nu-mi dau seama dacă ea nu era și atunci vicleană și că — de fapt — nu ascundea părerea de rău că se apropie de moarte... Credința ei în istorie era un blestem. Ea credea că Rudenii, toți, trebuiau să moară tineri. Ea îl are pe conștiință și pe tatăl tău. Și cînd i-am spus că el a fost condamnat la moarte și că va muri și nu va apuca să împlinească douăzeci și unu de ani — ea, Stăncuța Ogrezeanu, contemporana revoluției de la 1848, nevasta deputatului din divanul revoluției, ea, care împlinise panglicile și cocardele revoluționarilor, era fericită ! Lacrimile ei erau vesele. Iar ea trecuse bine de nouăzeci de ani, înțeleși ? Cum poți să încurajezi eroii să moară tineri cînd tu ai împlinit două vieți bune pe acest pămînt ? !

ALEXANDRA TEREŢIA : Și tata ?

BONIFACIA (cu dușmănie) : Nu știu, nu știu nimic !... Și nici nu vreau să știu nimic !

(În tăcere, lucrează amîndouă la plase. Se aude o bătaie în ușă. Bonifacia și Alexandra Terenția nu răspund, privesc ușa — care se deschide încet. Intră colonelul Mihăiescu — îmbrăcat în pardesiu negru, cu fular de mătase albă, melon, pantaloni relați, cizme cu ghetre, baston negru cu mîner de argint, mînuși albe. Totul atîrnă, însă, jalnic, pe el — vechi, ponosit.)

COLONELUL MIHĂIESCU : Sărut mîinile...

(Bonifacia și Alexandra Terenția se ridică.)

BONIFACIA : Ai venit, colonelule ? Stai jos ! (Îi împinge unul din scaunele de bucătărie. Colonelul se așază, își scoate mînușile și începe să-și frece, pe rînd, degetele de la fiecare mîină.) Ea e Alexandra Terenția, Alexandra Terenția Rudeanu... fiica lui Mihnea. (Accentuînd.) Va să zică, te-ai întors ?

COLONELUL : M-am întors...

BONIFACIA : Bine... Asta e. (Sarcastic — Alexandrei Terenția.) A venit așa-

dar eroul nostru... eroul de la Mărășești...

COLONELUL (ironic): Eroul ? !...

BONIFACIA: Noi nu trebuie să trezim mila nimănui, Colonele! Orice facem — să facem demn! Și privățile dacă le spălăm, să se știe că le spală un boier!

COLONELUL (zîmbește sceptic): Dacă ne lasă...

BONIFACIA: Unde dormi ?

COLONELUL: În patul în care s-a împușcat fiul meu — Mircea...

BONIFACIA: Spune-mi, colonele acum, că a început purgatoriul și întoarcere nu mai există... asta au vrut ei ? Știau ei asta ?... sau erau numai niște exaltați ? *(Colonelul tace, continuând să-și frece, pe rînd, fiecare deget.)* Alexandra Terenția e acum mare, poți să vorbești...

COLONELUL (după o pauză): Nu. Nu puteau să știe asta. Ei erau fascinați de idei. E mai ușor să-ți pui țeava pistolului la timplă și să tragi decît să zdrobești cu răbdare, pe rînd, cu ciocanul, degetele adversarului.

BONIFACIA (bate cu degetul în cartea groasă de pe măsută): Dar și francezii au tăiat capete, cu ghilotina... Și capetele cădeau în coșuri și ei arătau coșurile cu capete multitudini. Totul se repetă, e scris aici... Istoria Revoluției franceze și istoria noastră... e scris aici...

COLONELUL: Nu înțelegeți nimic, doamnă Bonifacia Rudeanu, n-aveți cum să înțelegeți, că e de preferat ghilotina — zdrobirii lente a fiecărui deget în parte... zece degete la rînd... Și nu știi pe care să-l bagi în gură mai întîi ca să-l alini, și nu mai știi ce se petrece cu tine, și te trezești murdar ca un cîine... și miroși îngrozitor, și urina, și sîngele, și totul miroase... și spuma de la gură, și nădușeala... și-ți dorești ghilotina, ca să se termine odată. Dar noi am renunțat la ea, ca la un mijloc barbar, primitiv, nedemn de secolul douăzeci, și-am optat pentru smulsul unghilor și pentru zdrobirea lentă a degetelor... *(accentuînd)*... cu ciocanul. Ei nu puteau să știe... Nu pot să cred că au bănuit măcar. Ar însemna că am adus pe lume niște monștri... Înțelegeți, doamnă Bonifacia ? *(După o pauză.)* Nu, sigur nu poți să înțelegi.

BONIFACIA (rece, cu distanță): Ești patetic, colonele. E normal... Nu mai poți fi obiectiv. Cineva trebuia să plătească *(bate, iar, cu degetul în cartea de pe măsută)* aici scrie clar. Au dreptate să se războiască cu noi : sîntem lumea care trebuie să dispară. E o fatalitate a istoriei. E dreptul lor să ne chinuiească, și chiar să ne extermine.

COLONELUL: Nu-i adevărat ! Nimeni nu poate tăia istoria cu sabia în două și să spună : de aici începe o altă istorie !

BONIFACIA: Și, totuși, a început...

COLONELUL: Iați-mă viu ! Supraviețuitor ! Eu cărei istorii îi aparțin ?

BONIFACIA: Îmi pare rău... *Dumneata* n-ai înțeles nimic. *(Alexandrei Terenția.)* Aprinde lampa !

(Alexandra Terenția se ridică, aprinde lampa.)

COLONELUL: Seamănă cu el. Nu mi-aș fi putut închipui o asemănare atît de perfectă.

BONIFACIA: Fetele seamănă întotdeauna cu tații lor.

COLONELUL: Toți Rudenii au semănat între ei.

BONIFACIA (cu răutate): Și Teodosie ?

COLONELUL: Și el.

BONIFACIA (cu ură): Cine l-a împușcat ?

COLONELUL: Teodosie s-a împușcat singur. V-am mai spus. Însă ce nu v-am spus pînă acum e că nu din greșeală. A vrut el să se împuște. Așa a vrut el...

BONIFACIA (Alexandrei Terenția): Deschide fereastra !

ALEXANDRA TERENȚIA (deschide geamul mic al mănăstirii, apoi Bonifaciei): Să plec sau să rămîn ?

BONIFACIA: Rămîi.

COLONELUL: Stătea întins pe iarbă cu tekulul lîngă el. Mai țiiți minte tekulul ?

BONIFACIA: Da.

COLONELUL: Mi-a spus că se plictisise...

BONIFACIA: De ce se plictisise ?

COLONELUL: De tot...

BONIFACIA: Ce prostie !

COLONELUL: Stătea întins — cu țeava pustii lipită de obraz. Atunci i-am spus : „Vezi să nu te împuști“. „Ar fi culmea să ratez și de data asta“ — mi-a răspuns Teodosie. Și a tras. Dar eu cred că nu era încă hotărît s-o facă... Alicele m-au rănit și pe mine, și, la început, n-am știut dacă e sîngele meu sau al lui...

BONIFACIA: Ajunge !

COLONELUL (după o pauză, rugător): Am învățat nițică timplărie. Știu să fac și toarte pentru plase...

BONIFACIA: Vrei să faci plase cu noi ?

(Alexandrei Terenția.) Mai adu, te rog, cîteva lemne. *(Alexandra Terenția iese.)*

COLONELUL (slugarnic): Da. Să le vindem. Nu știi să fac altceva și vine iarna... Nu mai am ce vinde. N-am mai găsit nimic... În casa noastră e acum internatul partidului. Mie nu mi-au lăsat decît camera lui Mircea și patul lui. Pe el dorm... Și, culmea

— în fundul sobei am găsit pistolul cu care s-a împușcat. Pe asta nu l-au descoperit, nu l-au rechiziționat. Am, înțelegeți, un mijloc demn cu care să fac față istoriei, dacă va trebui... Dar iarna, iarna e mai aproape de mine decât istoria. Așa că, deocamdată, mi-e frică de iarnă.

BONIFACIA (cîinic): Nu de moarte?

COLONELUL: Nu. Pentru că eu mai sper. Mai sper că istoria asta nouă are nevoie de noi.

BONIFACIA: Și dumneata vrei să te tirăști?

COLONELUL: Da, fiindcă bătălia ciști-gată de mine la Mărășești, unde am devenit erou național, a fost penibilă, nu eroică... Celebrul nostru atac la baionetă s-a desfășurat în izmene, nu în uniformă de paradă. În izmene, stimată doamnă Bonifacia Rudeanu, am învins noi atunci, și mi-am umplut cu pieptul de decorații, pe care, acum, nu le mai recunoaște nimeni. Așa că eu sint de mult pregătit să mă tirăsc. Toată școala militară m-am tirit, ca să arăt că sint pregătit de asalt. Din poziția tirit se pornește la asalt în toată arta militară.

BONIFACIA: Poate că ai dreptate...

Scena 4

Acasă la Alexandra Terenția Rudeanu. Interior modern, comod, de bun-gust. Jos, într-un vas — un imens buchet de flori. În picioare — în stînga și în dreapta vasului cu flori — Alexandra Terenția și Anghel Tocsobie.

ALEXANDRA TEREȚIA: Aș vrea să-ți mulțumesc pentru florile pe care le-a adus acum o jumătate de oră comisionarul. Da, nu vreau să fac o gafă, pentru că nu sint sigură că sint de la tine... Măcar o carte de vizită și tot ar fi putut să dea identitate unor sentimente...

TOCSOBIE: Nu vrei să înțelegi...

ALEXANDRA TEREȚIA (întrerupîndu-l): Vrei să spui că dacă s-ar afla că „tovarășul Anghel Tocsobie” trimite un buchet de flori unei doamne, unei femei, pe care o mai cheamă și Rudeanu, demnitatea lui ar fi pusă categoric sub semnul întrebării?

TOCSOBIE: La noi... tu știi, cadrele sint supuse unui anume statut...

ALEXANDRA TEREȚIA: Care consideră sentimentele omenești degradante? De ce? De ce e nevoie de toate astea? De ce e nevoie de ilegalitate în plină democrație?

TOCSOBIE: Nu știu... Și totuși te iubesc.

ALEXANDRA TEREȚIA: Aici! Aici, în acest apartament unde nu ne vede

nimeni, unde ai venit cu toate măsurile de precauție, lăsînd — parcă vād! — mașina la colțul bulevardului... Și tu — strecurîndu-te, umil, printre tovarășii luptei tale, și ai idealurilor tale, pentru ca ei să te recunoască și să te întrebe cum e posibil să mergi pe jos, pe unde merge toată lumea, și să te întrebe — poate — și unde te duci, și tu să nu le poți spune, pentru că azi e duminică, și tu nu poți să le spui că te duci la sediu... Aici?! Aici, în acest apartament mă iubești tu?!

TOCSOBIE: Da! Aici!

ALEXANDRA TEREȚIA: E un act de curaj?... Sau ai venit pentru mine?

TOCSOBIE: Cum poți să desparți tu, mereu, totul, atît de tranșant?

ALEXANDRA TEREȚIA: Și? Ce m-am pregătit să-ți spun, așteptîndu-te? Cit de greu vā e vouă să vā depășiți condiția! Cîte prejudecăți, sau ce prejudecată cumpilată vā ține în friul, ei și vā umilește... Mihnea Teodosie Rudeanu, de care voi, și tu, nu mă puteți desparți, a fost — într-adevăr — un om curajos. El a învins toate barierele prejudecăților și a trecut dincolo de condiția lui... și a murit pentru cauza voastră, care devenise și cauza lui, și a iubit liber de orice prejudecată o fată care nu era din lumea lui... Dar eu, azi, nu mai știu cui aparțin: mamei, care era o proletară, sau lui, descendentul Rudenilor?

TOCSOBIE: Asta și vrem să stabilim. Și eu chiar asta voiam să-ți spun. A fost, în sfîrșit, decisă investigarea cazului Mihnea Teodosie Rudeanu.

ALEXANDRA TEREȚIA: Nu înțeleg... Atunci cînd am fost invitată să lucrez la Institutul de Istorie și apoi, la restaurarea conacului Rudenilor, eu... cu cine eram pentru voi?

TOCSOBIE: Descendenta Rudenilor!

ALEXANDRA TEREȚIA: Nu fiica lui Mihnea Teodosie Rudeanu?

TOCSOBIE: Nu. Mihnea Teodosie Rudeanu aparține unei istorii controversate încă. Tu ești, deocamdată, descendenta Rudenilor, aceia despre care se învață în cărțile de istorie, la școală.

ALEXANDRA TEREȚIA: Nu! Nu se poate să fiu atît de pedepsită!... Nu merit! Nu e drept, nu e cîstîit, nu e omenește! N-am greșit cu nimic! El n-a fost trădător! N-am nici un argument dar nu mă pot îndoi de el, n-am voie... Mă ajuți? Vrei să mă ajuți? Sau ți-e frică?... Mă iubești?

TOCSOBIE (o strînge la piept ca pe un copil, ca s-o liniștească): Ai răbdare, se va face totul...

ALEXANDRA TEREȚIA: Și dacă și lui i-a fost frică... N-avea, înțelegi, decât douăzeci și unu de ani... Era omenește

să-i fie frică... Atunci mă mai poți iubi? (*Anghel Tocsobie o sărută pe frunte, îi mângâie părul. Nu răspunde.*) Mă poți ajuta? Numai tu mă poți ajuta... Pentru că trebuie să știu exact cum a evadat și ce s-a întâmplat după aceea... Tu înțelegi că toți, dar mai ales eu, am trăit cu ideea că el a fost condamnat la moarte și atît!? Și, acum, ei vin și spun că el a evadat... și că după evadare nu mai știe nimeni nimic. El n-a fost trădător, simt, știu, înțelegi — el n-a fost trădător!

TOCSOBIE: Am citit memoriile unui vechi activist de partid — Sever Ierunca. Un capitol întreg este despre tatăl tău... Sînt trei dosare imense. Confruntate cu memoriile celorlalți ilegalisti însă, apar foarte multe contradicții. N-am apucat decît să le răsfoiesc, nu să le citesc, așa, organizat...

ALEXANDRA TERENȚIA: Despre mama nu scrie nimic?

TOCSOBIE: Nu știu. Încă nu știu. Doar le-am răsfoit. Intr-un subsol... asta mi-a sărit în ochi, pentru că era singura notă de subsol, scrie cam așa... încerc să-ți citez din memorie: „Din iubirea lor... avea să se nască Alexandra Terenția Rudeanu, actualmente — asta știu că m-a și encervat — «actualmente» cercetător la Institutul nostru de Istorie”... Ce zici?

ALEXANDRA TERENȚIA: Poți să mi le dai și mie să le citesc? Da?

TOCSOBIE: Sigur, sigur că da.

ALEXANDRA TERENȚIA: Îți dai seama? Ei au primit ordin să stea împreună, și să treacă drept soț și soție, și nimeni, atunci, nu-și punea problema conviețuirii lor, nu?... că se încălcau nu știu ce convenții?... Și atunci s-au născut copii, nu-i așa?... Chiar și ilegalistii mai făceau și copii, nu?... și în lagăr, bărbații, fiecare, visa o femeie. Crezi că numai lozinci visau?

TOCSOBIE: Noi, acum, am intrat în normal.

ALEXANDRA TERENȚIA: Crezi că sentimentele noastre au devenit, în sfîrșit, hotărîtoare? Nu crezi că pentru asta au luptat ei?

TOCSOBIE: Draga mea, societatea nu poate rămîne la infinit adolescență. Se maturizează și ea, și maturizarea presupune calcule și meditație profundă și asumarea răspunderii. Chiar tu spunei, nu?... că atunci era mai simplu, mai copilăresc... Ne-am maturizat, societatea s-a maturizat. Am ieșit din zona aventurii și am intrat în zona calculului științific. A început calculul fiecărui act, fiecărei atitudini. E normal. E obligatoriu.

ALEXANDRA TERENȚIA: Și sentimentele?... Sufletul omului?

TOCSOBIE: Ești atît de frumoasă! Și atît de copil! Înțelegi?... Ești atît de frumoasă!

ALEXANDRA TERENȚIA: Și sentimentele noastre?... Ale unor oameni maturi într-o societate matură, cum se calculează?! Și acum, în noua epocă, și ele trebuie calculate?!

(*Anghel Tocsobie o ia în brațe, o ține strîns, nu-i răspunde.*)

Scena 5

Biroul secretarului cu probleme organizatorice, Manuil Păianu. Acesta stă pe scaunul lui la birou și, în timp ce vorbește, își frămîntă mințile. În fața lui, cu carnetele deschise, luîndu-și notițe, David Visarionovici Cezar și Paraschiv Neamu, de la secția cadre.

PĂIANU: Atunci trebuia să fi înțeles eu ceva... atunci, în ziua aia nenorocită, cînd am venit de la masa festivă de 23 August, și am găsit biletul ei în fructieră. Cumpărase soția mea, Viorica, o fructieră de cristal, fiindcă știți că s-au scumpit serios cristalurile... „Pentru Laura am cumpărat-o — zicea ea, încet, încet să-i stringem și ei zestre”. Acolo am găsit biletul, în fructieră. Scria că avusese și ea o ocazie și plecase cu colegii... Era studentă, și s-o fi plictisit și ea singură acasă, că la masa festivă nu putusem s-o iau fiindcă protocolul nu era decît pentru soț și soție... Știți cum e... (*Cei doi nu mai notează nimic, îl privesc pe Păianu. Acesta, după o pauză.*) Da... Asta a fost, cum vă spuneam, la 23 August. Da' ea nu mai făcuse așa ceva niciodată. Că noi am crescut-o cum trebuie, nu oricum... (*Schimb de priviri între David Visarionovici Cezar și Paraschiv Neamu.*) Da... pe urmă a venit toamna, a început cursurile la facultate, s-a măritat fără să ne spună, a plecat în excursie cu soțul ei în Iugoslavia... Însă noi pe el nu l-am cunoscut... Dar alte manifestări n-a avut. Atunci a fost prima, la 23 August, cînd a plecat cu colegii fără să ne ceară voley...

DAVID VISARIONOVICI CEZAR (*iritat*): Tovarășe Păianu, ce legătură are 23 August cu fuga ei în Italia?

PĂIANU: Nu am înțeles întrebarea...

DAVID VISARIONOVICI: Ce legătură este între 23 August și fuga fiicei dumneavoastră, Laura, în Italia?

PĂIANU (*repede*): Nici o legătură... Am vrut să spun că ea atunci a plecat

pentru prima dată de acasă, singură, fără să ne ceară voie.

PARASCHIV NEAMU: Tovarăşe Păianu, ai avut, în familie, certuri, neînțelegeri, conflicte, mă rog, cum se mai întâmplă?

PAIANU (*hotărît*): Nu! Niciodată! Ce fel de conflicte?

NEAMU: Conflicte fireşti, bineînţeles, cum sînt în toate familiile... Numai cine n-are copii nu ştie...

DAVID VISARIONOVICI: Conflictele bine cunoscute, dintre generaţii...

PAIANU: N-am avut, tovarăşe, nici un fel de conflict. În casă la mine a fost totdeauna linişte. Am fost uniţi, tot timpul, unire totală...

DAVID VISARIONOVICI: Nu se poate. Dacă era unire, fiica dumneavoastră nu se despărţea aşa uşor de părinţi... Ceva trebuie să fi fost. Ce unire e aia, dacă dumneavoastră rămîneţi aici şi fata vă... vă pleacă în Italia?

PAIANU (*dezarmat*): Nu ştiu.

NEAMU: V-aţi opus la căsătorie?

PAIANU: Nu. Nici n-am avut cum...

DAVID VISARIONOVICI: Văd că ştiţi cam puţine lucruri despre fiica dumneavoastră. Nu s-ar putea spune că eraţi prea uniţi, cum ziceaţi adineori.

PAIANU (*se ridică, parcă împins de un arc, de pe scaun*): Tovarăşe! Noi stăteam aici, la judeţ, iar ea — la facultate, în Capitală! Nu puteam fi tot timpul cu ochii pe ea, şi nici n-aveam cum... Însă, era un copil bun, nu ne-a supărat niciodată... (*Priveşte în gol.*)

DAVID VISARIONOVICI (*după o pauză*): Este aici, însă, şi o chestiune de educaţie. Nu? Pentru că se pune întrebarea: ce fel de educaţie a primit în familia dumneavoastră această fată?!

PAIANU: Ce?

DAVID VISARIONOVICI (*calm*): Păi, dacă fug copiii noştri, ai activiştilor, şi nu ai oricui, ai activiştilor cu munci de răspundere, ce să mai zicem de lumea de rînd? Pentru că întrebarea se poate pune şi aşa. Şi să ştiţi, tovarăşe Păianu, că ea se pune în mod sigur. Şi atunci, noi ce răspundem?

PAIANU: Tovarăşe! Nu se poate spune că a fugit cu ştirea noastră, sau cu, Doamne fereşte, acordul meu! Nimeni nu poate să spună aşa ceva! Măcar atîta încredere mai prezint şi eu, nu?

NEAMU: Tovarăşul David Visarionovici Cezar, care reprezintă, aici, secţia specială de cadre a Comitetului Central...

PAIANU: Ne cunoaştem cu dumnealui foarte bine, de la ancheta tovarăşului Cernat, fostul director general al Tru-stului... Şi ştie tovarăşul că a colaborat bine cu mine, atunci...

NEAMU: Cu atît mai bine... Dar întrebarea tovarăşului Cezar era tocmai asta: ce răspundem noi tovarăşilor noştri?

Ce răspundem noi oamenilor pe care sîntem puşi să-i îndrumăm? Să-i conducem la victorii?... Pentru că ei ne ascultă ce ne ascultă şi pe urmă ne întrebă cîştigat: Bine, frate, sau cum ne-or spune, mă rog, dumneata ne spui că fericirea e în partea asta, şi fata dumitale pleacă în Italia, adică în partea ailaltă. Cum vine asta? Nu?... Şi noi ce le spunem oamenilor?

PAIANU: Şi eu ce să vă spun? Nu ştiu nimic, nu bănuiesc nimic, nu înţeleg nimic, nu... (*Umerii îi cad neputincios.*)

Scena 6

Pridevorul conacului Ogrezenilor de la Cheia.

Stăncuţa Ogrezeanu stă într-un jilt, cu capul sprijinit în bastonul pe care îl ţine cu amîndouă mîinile. Pe prima treaptă, la picioarele ei, şi ea pîrînd că doarme, stă ghemuită Ţiganca. Întră încet, abia simţîţi, Mihnea Teodosie Rudeanu, îmbrăcat în uniformă de elev al Liceului Militar, şi mama sa, Bonifacia Rudeanu.

MIHNEA TEODOSIE (*se apropie tiptil, la poziţia de drept şi strigă*): Elevul Mihnea Teodosie Rudeanu, Liceul Militar Mănăstirea Dealu, la ordinele dumneavoastră! (*Stăncuţa se ridică, Ţiganca se dă la o parte şi trece în spatele ei.*)

STĂNCUŢA (*întinde mîinile, îi face semn să urce, îi îmbrăţişează, apoi îl priveşte*): Şi glasul, şi ochii, şi slăbiciunea sînt ale Rudenilor. Hai, să te mai sărut o dată. (*Mihnea vrea să-i sărute mîna, Stăncuţa nu-l lasă, îi mîngieie obraji.*) Aici, aici ar trebui să curgă sînge de domnitor!

BONIFACIA (*se apropie, o sărută*): Ce faci, bunică? Cum o duci?

STĂNCUŢA: M-am certat zdravăn cu moartea, să nu-mi duceţi voi grija, şi dacă nu ostenesc eu prea tare — mai apuc o revoluţie.

MIHNEA TEODOSIE: Mamă Stăncuţo, chiar n-ai împlinit dumneata nouăzeci de ani? Nu se poate să nu fi împlinit.

STĂNCUŢA (*aprigă, repezit*): Mă! Nu-mai voi, Rudenii, aţi murit tineri! Izvoranilor, din care mă trag eu, le-a plăcut viaţa şi n-au părăsit-o decît cînd au vrut ei, cînd au ostenit ei şi au vrut să se odihnească.

BONIFACIA: Bunică, nu spune asta...

STĂNCUŢA: Ba spun, să ştie şi el. Rudenii au murit tineri...

MIHNEA TEODOSIE: Fiindcă au fost neputincioşi?

STĂNCUŢA: Moartea nu coseşte uşor decît iarbă moale...

BONIFACIA (urind evident să schimbe vorba): Doamne, bunică, nu ne mai vedeam ajunși, aici, la Cheia, Nemer-nicul asta de fin mai că n-a vrut să ne omoare — chinuind caii... nimic n-a mai rămas din mine la locul lui... STÂNCUȚA (repezi): Schimbă-l!

BONIFACIA: Cu cine? Fiindcă, altfel, e credincios și ar fi gata să moară el în locul nostru, însă felul lui e cînos și face numai ce știe el.

STÂNCUȚA: Toți cîinii mușcă, fetițe, să îți mînte de la mine! N-am văzut stă-pin care să nu fi fost mușcat, măcar în joacă, de cîinele lui! Ascultă ce-ți spun eu, fiindcă tu stai toată ziua cu nasul în cărți, însă cărțile sînt mai curate ca viața... Ele s-au scris după ce s-a șters singele. (Lui Mihnea Teodosie, deodată.) Și tu?!

MIHNEA TEODOSIE: Am venit în vacanță acasă, la Cîreșu, și ne-am grăbit să venim aici...

STÂNCUȚA: Voi, Rudenii, ați murit tineri fiindcă v-ați grăbit, da' e-adevărat că v-ați grăbit cu folos. Voi erați cei care trebuiau să moară... Nimeni în locul vostru nu putea să moară, dar și alcătuirea voastră, toată, a fost sortită morții, de tină. (Bonifacia plînge neputincioasă, cu fața în batistă.) Nu plînge! Încetează! (Se aud bătînd clopotele. Stăncuța ascultă, apoi.) Domnule ofiter! Noi, Ogrenzii, nu sîntem os domnesc, dar la patruzeci și opt am fost de față cu viața noastră, și cu singele nostru... Și Izvoranii, la fel! Să îți mînte și domnitorii! (Face o plecăciune adîncă în fața lui Mihnea Teodosie, atingîndu-i poalele hlamidei imaginare.) Măria-ta!...

Scena 7

Sala de așteptare a unui cabinet medical. Pe scaunele așezate pe lîngă pereți, așteaptă Vichentie Cezar, Sever Ierunca, Șomerul, Ludovica, Ida.

VICHENTIE CEZAR: Tovarășă Ida, am adus cartea înapoi. (Ii dă cartea.)

IDA: Să te șterg de pe listă, tovarășe Cezar.

SEVER IERUNCA: O iau eu...

IDA (cu carnețelul și creionul în mînă): Bun... Îl trecem pe tovarășul Sever Ierunca. (Șomerului.) La dumneata n-a fost, nu? O iei cînd o aduce tovarășul Ierunca.

ȘOMERUL: Ba a fost... parcă... (Evident că e mort de oboseală, și mai mult mormăie decît vorbește.)

IDA (însistă): E o carte extrem de importantă — „Cimentul” de Gladkov...

ȘOMERUL (aceeași mormăială): Mda...

(Dentistul iese din cabinet, e îmbrăcat în halat alb.)

DENTISTUL: Ida, a sunat cineva...

IDA: Da, tată... (Se duce să deschidă, revine cu Mihnea Teodosie.)

VICHENTIE (se ridică, merge în întîmpinarea lui Mihnea Teodosie): Bună seara. Să vă fac cunoștința: dînsul e tovarășul Andrei... (apoi, arătîndu-i pe ceilalți, pe rînd)... tovarășul Ierunca, Sever Ierunca..., ea e Ida — gazda noastră, studentă la medicină, și... bibliotecara, Șomerul Ludovica, și... eu. (Glumind, îi dă mîna lui Mihnea Teodosie.) Vichentie Cezar... noi ne-am cunoscut deja... (Către ceilalți.) Tovarășul Andrei ne va vorbi, începînd de la viitoarea noastră întîlnire, despre... despre ce, profesore?

MIHNEA TEODOSIE (înfîngîndu-și timiditatea, înflăcărîndu-se): Despre istorie, despre faptul că istoria este a noastră, că ea ne va da nouă cîștig de cauză, că acest fenomen este inevitabil, despre faptul că tocmai comunismul este chipul nou al istoriei noastre, că la putere se va afla, în sfîrșit, clasa muncitoare... (revenindu-și și privindu-l aproape speriat pe cei prezenți)... și despre multe altele...

IERUNCA (ridicîndu-se, lui Mihnea Teodosie): Astăzi, însă, te-am invitat aici, în mod special, ca s-o cunoști pe Ludovica... (Ludovica se ridică, stău amîndoi față în față — privindu-se.) La ea o să stai, începînd de astă-seară. Acum, o să plecați împreună... vreau să spun că vă cunoașteți de mult, urmează să vă căsătoriți, după ce și tu o să găsești de lucru și o să mai stringeți ceva bani... Ea știe tot ce are de făcut. Ieșiți din casă numai împreună. Mîine seară e prima voastră acțiune. Vă plimbați ca doi îndrăgostiți și... să nu rămînați nici o curte fără manifeste. Mai e ceva de spus, tovarășe Cezar?

VICHENTIE: Nu e greu... Dar trebuie să-i facem să creadă că sîntem mulți, că sîntem răspîndiți în toate cartierele, că sîntem o armată mare și gata ori-cînd să leșim la lumină.

IERUNCA: Vichentie Cezar a stat șapte luni la Aiud, în temniță... L-au bătut peste degete și peste labelle mîinilor pînă cînd leșina, însă e bine să știți că și el a fost vinovat... S-a grăbit și a uitat acasă o singură foaie dintr-un manifest săpirografiat și așa l-au prins.

VICHENTIE: Asta e. Nu e greu! Cine n-a mai văzut doi tineri îndrăgostiți care se sărută din poartă-n poartă?!

ȘOMERUL: Cartierul Regiei și tot Po-dul Grant...

IERUNCA: Tovarășă Ida, manifestele! Și citește, să auzim, (Ida e în spatele lor, cu pachetul de manifeste în brațe.)

IDA (dă manifestele lui Mihnea Teodosie, ia din teanc prima foaie și citește): „Patria și poporul sînt în primejdie. Hitler cu ajutorul mareșalului Antonescu a infometat poporul și ne mistuie neamul în războiul său. Porniți la luptă neînfricați! Pentru: Încetarea îndată a războiului! Întoarcerea acasă a fraților noștri! Rupeți ordinele de chemare! Nu plecați la moarte în războiul lui Hitler! Împiedicați transporturile de alimente, arme și armate pentru Hitler! Piine îndestulătoare! În lături cu cartelele! Gaz și lemne pentru încălzit! Nici o fărîmă de piine hitleriștilor! Trăiască lupta patrilorilor din România! Pentru eliberarea țării de sub jugul jecmănitorilor și prădănicilor hitleriști!”

(Toți cei prezenți au ascultat textul în picioare; pe ultimele cuvinte, Ludovica l-a luat de mîndă pe Mihnea Teodosie.)

IERUNCA (în față, drept, lui Mihnea Teodosie): Nu plutonul de execuție e înspăimîntător, ci drumul pînă la el. Mulți n-au rezistat pînă la capăt pe acest drum și... au scăpat de moarte. Înțelegi, tovarășe Andrei?... Ești în stare?... (Mihnea Teodosie nu răspunde, se uită în ochii Ludovicăi.) Dacă ți-e frică, să spui! Să nu te angajezi. Avem și alte lucruri de făcut...

VICHENTIE: Mîine avem și Bostonul aici, demontat. Peste cîteva zile îl duci la Cheia cu o mașină pe care am pregătit-o. Cînd îl faci la loc, n-ai anunți și-ți trimitem textul cel nou.

IERUNCA: Spune, tovarășe, ești în stare?

MIHNEA TEODOSIE: Cînd trebuie să dăm răspunsul?

IERUNCA: Acum. Nu de împărțirea manifestelor e vorba. Asta am înțeles că se face în noaptea asta. De tipărirea textului nou e vorba...

MIHNEA TEODOSIE: Da.

Scena 8

Grădina restaurantului. La o masă, cu spatole, singur, Tudor Cernat. La alta, tînărul inginer Andrei Fierbînțeanu. Intră Niculache Mihalache, secretarul că probleme de propagandă, cu soția sa. Zgomot de pahare, farfurii, comenzi strigate în drum spre bufet: „două mari”, „o porție de măruntăie cu garnitură”, „12 mici” etc., etc. Înaintea lui Mihalache sare, servil, șeful restaurantului.

CHELNERUL: Să trăiți! Pofțiți, aici e cel mai bine... E și retras, și are și doamna... tovarășa, perspectivă... (Le trage scaunele să se așeze.)

MIHALACHE: Destul! Mulțumim...

CHELNERUL: Păi, n-am oricînd, nu-i așa, plăcerea asta... Chilar tovarășul secretar cu propaganda cu doamna... cu tovarășa... Că dumneavoastră, șefii, nu prea veniți la restaurant, ca toată lumea, dar să știți că face bine... Vă mai vede și lumea, așa, omeneste. Numai tovarășu' Manuil mai vine cîteodată. Tovarășu' Păianu, da' nu prea stă, intră, se uită, dacă bea un rom și pleacă... Și mereu întreabă de dumneavoastră...

MIHALACHE: Și ce întreabă tovarășu' Păianu?

CHELNERUL: Întreba, că n-a mai apărut de vreo două săptămîni... I-am spus că veniți foarte rar și că totdeauna sîntu-ți grăbit.

MIHALACHE: Și ce i-ai mai spus?

CHELNERUL: I-am povestit că atunci, de mult, pe căldura aia mare, cînd v-am adus halba cu bere la mașină, nici n-ați avut răbdare să opriți motorul...

MIHALACHE: Și el ce zicea?

CHELNERUL: Păi zicea: „Mă, fii cuminte, că la mine se află totul, nu trece nici pasărea...” Atîta a zis, și pe urmă: că să am grijă ce pun în romul ăla, că la noi îl arde stomacul... Da' glumea, că la noi nu e cazul.

MIHALACHE: „Nu e cazul” — ce?

CHELNERUL: Asta, cu romul și cu stomacul...

MIHALACHE: Bine. Dă-ne și nouă cîte o bere.

CHELNERUL: Vine! (Iese în goană, revine în cîteva secunde cu două beri. Cernat se ridică în picioare să-i salute pe Mihalache și pe soția lui. Chelnerul, care a urmărit schimbul de saluturi.) Tovarășu' Cernat... Seară de seară stă singur și stă pînă la închidere. Săptămîna trecută a venit cu fiica cea mare, Raluca mi se pare că o cheamă, și cu un prieten al ei, băiatul ăla, de la masa aia... (Îl arată pe Andrei Fierbînțeanu.) Da' acum, nu știu de ce, nu stau împreună... Cred că e un inginer tînăr, nou în oraș, îmbrăcat mereu, așa cum îl vedeți, în blugii ăla... cred că și doarme în ei... Tovarășu' Cernat vine, însă, în fiecare seară foarte elegant, totdeauna cu cămașă albă și butoni de argint... Nu vorbește cu nimeni, mîncă, stă ce stă, și pleacă. Săptămîna viitoare are procesul... prima înfățișare. Vreau să mă duc și eu, dacă am timp... Dacă nu — tot îmi fac, că merită...

SOȚIA LUI MIHALACHE: Dragă, m-ai adus la bere sau la o ședință de cadre?!

CHELNERUL: Săru-mîinile... Mă scuzați... Alceva mai doriți? (Mihalache îi face semn că nu, chelnerul se retrage.)

ANDREI FIERBINȚEANU (se ridică hotărât de la masă și se apropie de Mihalache): Tovarășe secretar, mă scuzați că vă deranjez, dar n-am avut până acum ocazia... (*Vehement.*) De șase luni vreau să vorbesc cu cineva de la județ, cu cineva cu putere de decizie... omeneste, și toți mă trimit de la unul la altul și mă ascultă ca la audiență, ca pe un om al muncii, și toți repetă: „tovarășe, am reținut, o să analizăm, însă în cadrul planificării actuale și în condițiile date...” și așa mai departe... Și nici n-au putere de decizie. Vă rog să mă înțelegeți — nu se mai poate! Vreau să discut și eu cu cineva serios și observ că la dumneavoastră toată lumea e foarte grăbită să respecte protocolul formalităților — protocolul audienței, protocolul democrației, protocolul discuției... peste tot protocolul e foarte bine pus la punct, însă numai protocolul...

MIHALACHE: Vă invit la o discuție, la mine la birou, chiar mâine... să zicem, pe la ora 13.00.

ANDREI: Alt formalism... altă audiență...

MIHALACHE: O să vedem. Cum vă numiți?

ANDREI: Andrei Fierbințeanu, sint inginer stagiar aici, la trust.

MIHALACHE: E-n ordine. Vă aștept mâine.

ANDREI: Mulțumesc. Să trăiți, sărut mâna... (*Se retrage la masa lui.*)

SOȚIA LUI MIHALACHE: Te rog, hai să mergem...

(*Mihalache îi face semn chelnerului.*)

CHELNERUL: Să trăiți, mai poftiți, a fost plăcerea noastră... (*Refuză banii pe care îi întinde Mihalache — care, fără să scoată o vorbă, îi lasă pe masă. Se apropie de Tudor Cernat. Acesta se ridică în picioare.*)

TUDOR CERNAT: Nu vă compromiteți să stați de vorbă cu mine, așa... În public?

MIHALACHE (*îi face semn soției să se așeze pe un scaun la masa lui Cernat. Se așază și el*): Domnule, am impresia că nu ești un dușman de clasă, sau te consideri tu așa?

CERNAT: Nu sint dușman de clasă, dar am dușmani pentru care competența, personalitatea, decizia individuală au caracter de clasă. Nu știu dacă mă înțelegi.

MIHALACHE: Te liniștește teoria asta?

CERNAT: Nu, e clar că nu m-ai înțeles. Și eu sint foarte obosit astă-seară. Nu sint în formă. Da' și răbdarea mea are o margine! Nu e absurd să stau să aștept de luni de zile concluziile lui David Visarionovici Cezar?! Nu e absurd să nu fiu lăsat să fac ceea ce știu numai pentru că m-am hotărât să di-

vortez?! Știi ce mi-a spus, săptămîna trecută, acest tovarăș Cezar? „Dragă tovarășe Cernat, eu cred că dacă te împaci cu soția ne isprăvim și noi treaba, mă duc și eu la familia mea, te întorci și dumneata la Grup, și se încheie dracu' toată povestea asta. Iart-o și gata! Ascultă-mă pe mine”.

MIHALACHE: Și tu ce i-ai răspuns?

CERNAT: Că nu se poate. Că nu mai e cu putință. Că nu mă mai pot întoarce la ea, că nu mai putem trăi împreună. Cu o soție care te denunță nu mai poți să dormi în același pat. Este exclus. S-au rupt toate punțile. „Mă rog, zice el, atunci să continuăm.” Și asta mă duce la exasperare: meticulozitatea cu care sint anchetat, că toată viața mi se transformă într-o tablă de șah și eu trebuie să răspund ce e în fiecare pătrățică, și eu nu mai pot, adică nu mai vreau... (*După o pauză.*) Și sint și foarte obosit... Dar, eu, de renunțat la luptă, tot nu renunț, și asta îi exasperează.

MIHALACHE (*se ridică*): Tudore, lupta ta e o luptă a nervilor...

CERNAT: Vrei să știi ceva? Eu nu fac memorii, nu mă adresez nimănui, nu-mi pun, cum sî zic, nici un avocat, aștept derularea întregului film. Singura mea dramă reală e, acum, prăbușirea familiei. Îmi dau însă seama că nu pot face nimic. Nu mai pot face nimic!

MIHALACHE: Noapte bună.

CERNAT: Sărut mâna. Noapte bună.

SOȚIA LUI MIHALACHE (*ieșind*): În fond, ce i se reproșează?

MIHALACHE: Tot.

Scena 9

Biroul lui Păianu. Acesta, cu mâinile tremurînd, își adună hirtii, dosare. Secretara, lîngă ușă, se chinuie să plîngă.

PAIANU (*nervos, repezit*): Trage, tovarășă, perdelele! (*Secretara, încurcată, trage perdelele.*) Și aprinde lumina! Și lasă-mă l...

(*Acesta se repede la întrerupător, nu-l nîmerește din cauza întunericului, o aprinde, în sfîrșit, și iese. Păianu se așază la birou, își freacă mâinile, mai îndreaptă ceva, pune capul pe masă. Intră, încet, Băiatul de la sere.*)

BĂIATUL DE LA SERE (*așteaptă, tușește*): Să trăiți!... Am adus răsadurile... Și crizanteme, și cîrciumărese... Cu toate că, știți, nomenclatorul pentru oraș nu cuprinde nici cîrciumărese, nici crizanteme, ci numai trandafiri

pitici și panselușe... dar am făcut rost. Dacă așa a vrut tovarășa, am făcut rost... Unde le duc?

PAIANU (trezit din letargia lui, îl privește pe Băiatul de la sere, fără să înțeleagă): Ce?... Despre ce e vorba?

BĂIATUL DE LA SERE: Despre crizantele și circiumărese...

PAIANU (adus la realitate): A, da... Da' acum nu mai e nevoie...

BĂIATUL DE LA SERE: Cum adică „nu mai e nevoie”? Și eu ce să fac cu ele? Fiindcă la mine, la sere, nu am condiții... Le-am pregătit pentru dumneavoastră.

PAIANU: Nu te supăra dumneata, dar nu mai avem nevoie... (Invins.) Asta e situația...

BĂIATUL DE LA SERE (bombănind): Mă rog, și nici nu erau în nomenclator...

(Iese. Păianu se așază cu capul pe spate, cu ochii în gol. Intră, fără zgomot, ca într-un vis, Dumitru Dumitru, urmat de Tudor Cernat. Dumitru Dumitru se așază pe scaunul din fața biroului lui Păianu, Tudor Cernat rămâne în picioare.)

DUMITRU DUMITRU (lui Păianu): Ce crezi?

PAIANU: Ce să cred? Nu încape nici o discuție, mai limpede nu se poate. Aici nu mai e vorba despre dușmanii lui personali... Aici a scris nevastă-sa! E sfânt!

DUMITRU DUMITRU: Nu prea e sfânt deloc. Că dacă ar fi sfânt ar fi la creștini și înseamnă că ești de acord că răul cu rău se plătește, cum se spune la ei...

PAIANU (trist): Dacă ar fi la creștini... dar noi sintem la comuniști.

DUMITRU DUMITRU: Și la comuniști e o morală. Nu-mi place să mă amestec în viața de familie a oamenilor, și, din păcate, ne cam grăbim să știm tot, fără nici o rușine, tot ce se petrece la om acasă, și nu ne mai jenăm să intrăm chiar și sub plapuma lui. Unii dintre noi nici nu mai fac vreo diferență între vigilență și țâțârie, și fac din asta o politică de cadre.

PAIANU: Păi așa, dumneavoastră nu v-a convenit nici povestea cu inginerul Călărașu...

DUMITRU DUMITRU: Nu!

PAIANU: Da' când v-am pus pe masă fotografiile în care el îi săruta mina profesoarei de geografie... profesoara fetelor lui, nu?... nici n-ați vrut să vă uitați la ele, dar de pedepsit l-ați pedepsit, adică ați fost de acord cu noi...

(Dumitru Dumitru se uită lung la el, se ridică și iese.)

CERNAT (se apropie de birou, stă față în față cu Păianu): Păcat că plătești în alt proces decât în procesul pe care eu l-aș numi procesul principal... Dar, acum, te rog să mă crezi, îmi pare rău că ți-a fugit fata. Am și eu copii și înțeleg ce înseamnă asta. O nenorocire mai mare nu se poate... nici moartea nu e mai cumplită...

PAIANU (cu o expresie disperată): Nici moartea, așa e — nici moartea... S-a terminat... Pentru mine s-a terminat. (Se sufocă, încearcă să-și deschidă nasturile de la gât, se încurcă în cravată.)

CERNAT: Ți-e rău?

PAIANU: Nu... De oboesală...

CERNAT: Vrei să te duc acasă?

PAIANU: Nu... de oboesală... Îmi revin eu, am mai pățit așa, îmi trece... (Deodată, hotărât.) Domnule, eu am încheiat ce-am avut de încheiat. Nu mai pot nici s-o iau de la început... Am cincizeci și șapte de ani. Când s-o mai iau? N-am concediile luate de cincisăse ani, așa... cum să-ți spun?... la oficial... că dacă stau să le adun, nu le-am prea luat niciodată, decât așa... pe furate... Ce dracu' să fac? La tine e mai ușor. Eu nu mai pot face nimic. Kaput! Cum zice neamtu'. Eu, din partea mea, am mers cinstit, am mers cât s-a putut... Acum nu se mai poate. (Face gestul omului care se predă.)

CERNAT: Tovarășe Păianu, ți-am mai spus, bătlia mea nu e încheiată. Îmi pare rău că ai ieșit din lupta cu mine. Aș fi vrut să fi rămas la putere și să te înving eu, fiindcă așa bătlia mea nu e întreagă...

PAIANU: Acum, soarta ne-a pus pe amîndoi la zid. Nici nu mai e nevoie să se tragă. O dată ce sintem la zid, s-a terminat...

CERNAT: Nu. Pentru mine nu s-a terminat nimic. Pe mine nu mă poate pune nimeni la zid. Și în procesul meu tot o să apari, dacă nu ca inculpat, cel puțin ca martor. Procesul duminale trebuie să fie altul, nu asta în care ești acum. Eu nu mă socotesc la zid, în rînd cu dumneata. (Păianu simte că se sufocă.) Eu nu m-am cocoșat, nici n-am ostenit...

PAIANU: Vrei să spui că pentru dumneata plătesc eu acum tot ce plătesc? Da' eu n-am nici o vină, absolut nici o vină! Ce-am făcut eu? N-am făcut decât să dau drumul la toate anonimele... Nu era normal să le dau drumul? Nu era normal să luăm atitudine? Ce, nu era statutar? Adică cum, tovarășe Cernat?... eu aplic principiile noastre, comuniste, le aplic cu toată fermitatea, absolut statutar, și — la

sfrîsit — rămîn să plătească pe bază creştinească...

CERNAT: Se plăteşte! Şi la comunişti se plăteşte...

Scena 10

Pridvorul conacului Ogrezanilor. Stăncuţa Ogrezeanu, în jilţul ei. Țiganca își face de lucru — prin spatele jilțului.

STÂNCUȚA: Auzi, tu? Cum te mai cheamă pe tine?

ȚIGANCA: Doamne, se poate să mă întreb, dumneata, așa ceva? Nu mai știi dumneata cum mă cheamă pe mine?!

STÂNCUȚA: Ba știu, da' acu' nu mai mi-aduc aminte. Du-te tu și mai adu chiseaua cu dulceată, fiindcă mi se pare că azi n-am mâncat.

ȚIGANCA (*închinându-se*): Doamne, păi de unde viu eu acum? Nu viu eu de la cămară? N-am dus eu, acum, chiseaua la loc? Și de azi-dimineață ai mai mâncat, dumneata, de trei ori...

STÂNCUȚA: Mi-am uitat, dar tu adu chiseaua aici, să stea ea în pridvor, că mi se pare că azi vine Mihnea. Am ațipit acum și am visat că vine, și pe mine visul nu mă înșală niciodată.

ȚIGANCA: Păi, cum să vină, Doamne, sărut mîna, fiindcă azi-dimineață a plecat! Nu i-ai dat dumneata o chisea să o ia cu el?

STÂNCUȚA: Azi? Azi a plecat?!

ȚIGANCA (*uitîndu-se, repede, într-o parte*): Azi.

STÂNCUȚA: Păi, nu ieri a plecat el? Nu ieri dimineață a plecat el?

ȚIGANCA (*același joc*): Nu-u-u-u... Și mi se pare că nici ieri, ci alaltăieri. Nu mă mai țin nici pe mine băierile...

STÂNCUȚA: Atunci, azi vine negreșit, așa că adu tu chiseaua aici, să o vadă el lingă mine, că lui așa îi place... (*Ridică bastonul la Țigancă.*)

ȚIGANCA: Doamne ferește... (*Iese.*)

(Stăncuța lasă capul în piept, pîrînd că a adormit. Intră un ofițer de jandarmi, cu pînteni zornăitori, însoțit de alți jandarmi și cîțiva civili, care se împărășie, căuțînd peste tot.)

STÂNCUȚA (*se ridică, dreptă, amenințătoare*): Cine sînteți?! Nu vă cunosc! Ieșiți! Nu vă cunosc!

UN JANDARM (*strigă dintr-o parte*): Domnule căpitan! E aici! L-am prins! Ordonăți!

STÂNCUȚA: Ieșiți de aici, nu vă cunosc! Auziți?!... Nu vă cunosc! (*Toți se reped spre locul de unde a strigat jandarmul. Stăncuța se prăbușește în*

jilț. Apare — împins de la spate de jandarmi, cu cătușe la mîini — Mihnea Teodosie, într-o cămasă albă, fără guler, militărească, cu pantaloni de militar cu vîpșură roșie.) Mă! Noi am făcut revoluția de la 1848! Izvoranii și Rudenii, toți! Cum îi puneți voi cătușe băiatului ăsta?!

UN CIVIL (*strigă înapoia lui*): Se demontează mașina și se ridică tot!

(Un alt civil îl împinge pe Mihnea Teodosie să iasă.)

ALT CIVIL (*Stăncuței*): Rușine! Rușine! Dacă ați făcut revoluția de la 1848 și acum vindeți țara și o trădați!

STÂNCUȚA: Rușine ție! (*Se chinuie să se scoale din jilț, ridică bastonul deasupra capului. Țiganca — apărută în spatele ei — se chinuie să-i fină brațul cu bastonul ridicat.*)

UN CIVIL (*căpitanului*): Asta e seria a treia de manifeste. Mașina, Bostonul... e același.

ALT CIVIL (*semn Stăncuței să se liniștească*): Numele?!

CĂPITANUL: Stăncuța Ogrezeanu. N-are, însă, nici un rost interogatoriul. E trecut de nouăzeci de ani.

STÂNCUȚA: Nouăzeci și șase!

UN CIVIL: Boleri trădători! Boleri trădători — ca toți boierii!

ALT CIVIL (*spre Mihnea Teodosie*): Elev al Liceului militar Mănăstirea Dealu! Dezertor și trădător!

(Jandarmii îl împing pe Mihnea Teodosie afară. Ies toți.)

STÂNCUȚA (*se prăbușește în jilț*): Dezertor și trădător?! Dezertor și trădător?! Nemernicilor! Era un domnitor!!

Scena 11

Biroul lui Anghel Tocsobie. În fața lui Tocsobie, pe un scaun, stă David Visarionovici Cezar. Ține pe genunchi un dosar.

TOCSOBIE: Ce e asta?

DAVID VISARIONOVICI (*își întinde peste birou dosarul*): Tot. Absolut tot în cazul Cernat. Și divorțul, și motivarea sentinței judecătorești de respingere a recursurilor la sentință, tot... Lipsesc doar concluziile noastre, pe care eu le-am redactat, dar nu le-am mai pus la dosar, fiindcă, acum, dacă se reanchetează totul... Știți... local s-ar dori să i se dea dreptate...

TOCSOBIE: Atunci ce mai reanchetăm?

DAVID VISARIONOVICI: Vedeți... județul nu e țara... La noi e, totuși, un alt punct de vedere... Dar, dacă doriți să cunoașteți dinainte concluziile, în prima lor formă...

TOCSOBIE: De ce să le cunosc dinainte dacă luăm totul de la început? Dinainte de ce? Sint negative, nu?

DAVID VISARIONOVICI: Sigur. Pentru noi e un caz limpede, intră sub toate incidentele, nu rezistă nici unui principiu, de fapt calcă toate principiile... Există reglementări clare. Tovarășul prim-secretar Dumitru se încăpățânează. Asta e... Dar, vă spun, toate au fost încălțate...

TOCSOBIE: Dragă, tatăl dumitale, Vi-chentie Cezar, l-a cunoscut în ilegalitate pe un anume Mihnea Teodosie Rudeanu, sau a lucrat cu el atunci, cam așa ceva... Ți-a vorbit vreodată despre asta?

DAVID VISARIONOVICI: Da. În memoriile lui vorbește de câteva ori despre el. E tatăl tovarășei de la Institutul de Istorie. A lucrat și cu tata la un moment dat. Dar, îl cunoașteți, tata și acum, și atunci, a fost un om tăcut. Foarte greu s-a decis să scrie și memoriile.

TOCSOBIE: Și despre acest Mihnea Teodosie Rudeanu nu ți-a spus nimic altceva decât scrie în pasajul ăla, din memorii?

DAVID VISARIONOVICI: Nimic. La noi în casă se vorbea foarte puțin de ilegalitate. Mama era mai vorbărească, și, de fapt, de la ea am aflat pentru prima dată de Mihnea Teodosie Rudeanu. Tata nu începuse să-și scrie memoriile, deși de la Institut venea des pe la noi cineva care insista să se apuce odată și el tot amina. Nu era deloc convins să se apuce de scris, și îmi aduc aminte că a avut loc între el și mama... știți, și mama a luptat în ilegalitate... Da... Ce spuneam?... A, că, odată, a avut loc între el și mama o discuție mai aspră, pentru că și mama insista...

TOCSOBIE: Da... Altceva nu mai știi?

DAVID VISARIONOVICI: Nu.

Scena 12

Biroul procurorului. Acesta stă pe scaun și în tot timpul interogatoriului își freacă mâinile, se scarpină, are o grimasă dureroasă. În fața lui, pe un scaun (rapel la scena precedentă) — Mihnea Teodosie Rudeanu, în zeghe, evident bâțut, chinuit.

PROCURORUL: Da... (E limpede că interogatoriul durează de mai multă vreme și Procurorul nu mai știe ce să întrebe.) Da... Și cine zici că a fost soția unui membru al guvernului provizoriu? Stănețuța Ogrezeanu? E străbunica dumitale? (Mihnea Teodosie tace, privește în gol, e epuizat.) Da... Să o luăm de la început. Cum să te fac eu să înțelegi?... Ce să fac? (Rugător.) Nu vrei să vorbești, nu? Cum să te fac să înțelegi că singura ta salvare din fața plutonului de execuție este să răspunzi omeneste și cinstit, la câteva întrebări doar. Sint pină la urmă patru întrebări, la care, dacă răspunzi, toată povestea asta ia o altă întorsătură. Pentru că, trebuie să înțelegi, închisoarea e o speranță față de plutonul de execuție, nu?... Fiindcă eu nu te pot minți — închisoare tot va trebui să faci. Scapi, însă, cu viață, și, vorba aia... cine știe? (Mihnea Teodosie se întoarce spre procuror și-l privește în ochi.) Vrei să ascuți întrebările? (Mihnea Teodosie îl privește drept în față.) Cine te-a recrutat? Nu trebuie să spui mai mult decât un nume. (Mihnea Teodosie — același joc.) Vrei să-ți citească de la început toate întrebările și să răspunzi la care vrei, mai întâi? Adică — în ce ordine vrei? Sint numai patru întrebări. Ordinea răspunsurilor nu mă interesează... Vreau să te avertizez că e ultimul interogatoriu înainte procesului și că, în cazul în care nu vrei să răspunzi, nu există altă alternativă în afara plutonului de execuție... Ascult... Ascult... (Procurorul începe să se scarpine tot mai tare pe mâini, pe gât, după urechi.)

MIHNEA TEODOSIE (urlă — disperat): Singur!!! Singur! Singur!

PROCURORUL: Nu! Întrebările! Întrebările! (Caută în hîrțile de pe birou.) Cu cine ai redactat textul? Cu cine ai dus Bostonul la Cheia? Cu cine ai mai lucrat? Cu cine ai împrăștiat manifestele? Cu cine? Înțelegi?! Cu cine?!

MIHNEA TEODOSIE (cu disperare): Nu știu! Nu știu! Nu mai pot! Nu mai rezist!!! Nu mai dați!...

PROCURORUL: Nu te lovește nimeni... acum. Întrebarea e — cu cine?

MIHNEA TEODOSIE (își revine): Singur.

PROCURORUL: Mă interesează pentru mine, crede-mă, absolut pentru mine... Cum ai ajuns la aceste idei, cum ai ajuns să crezi că tu, un copil, în fond... fiindcă, nu-i așa, n-ai nici douăzeci de ani, nu?... Cum ai crezut că un copil, tipărind niște manifeste, poate să răstoarne o ordine statală atât de temeinic organizată? Măcar acum îți dai seama că totul a fost o exaltare, o nebunie? de care, sigur, e vinovat cineva. Și, culmea — tu ești în fața plutonului de

execuție, și acel cineva doarme liniștit, chiar în acest moment... Ți dai seama că până la proces și pronunțarea sentinței nu mai ai de trăit decât cel mult două săptămîni, și alea — în închisoare? Te rog să mă crezi — nu pot să te înțeleg!... Se spune că ești strănepotul unei boieroaice care a fost soția unui membru al guvernului provizoriu de la 1848! Nu-ți dai seama? Nu ți-a spus nimeni pentru ce au luptat acei oameni? Nu pentru țară, nu pentru neatințarea ei, nu pentru ideea de România? Și, acum, asta e opera ta de continuator al familiei? Trădărea? Nu ți s-a spus, sigur, că s-a făcut o percheziție la casa mamei tale, la Cireșu. Da... S-a făcut o percheziție și acolo a fost găsită o fată, una Ludovica, servitoare sau rudă cu voi, nu? Însărcinată... S-a speriat, sau dracu' știe ce s-a întimplat, că au apucat-o durerile făcerii, da' n-a putut să nască și măică-ta s-a rugat de cei de la Siguranță să o ia cu ei la oras, la spital. N-au vrut, și cred că nici nu puteau... Nu erau de la Salvare, nu? Și a rămas acolo. Acum sîntem informați că a murit la naștere și a rămas o fetiță, mi se pare... Nu cumva ești chiar tu tatăl copilului? Fiindcă s-au mai văzut fii de boieri care au lăsat însărcinate servitoarele, nu?... Nu e cumva copilul tău? (*Mihnea Teodosie își mușcă buzele pînă la sînge. Procurorul îl observă.*) Ce se întimplă? Ți-e rău? (*Mihnea Teodosie nu răspunde, se clatină, se prăbușește. Procurorul se ridică, se apropie, se uită, strigă.*) Apă rece! Aduceți apă rece! (*Iese.*)

(*Intră un agent. Se uită și el, apoi strigă către cineva de afară.*)

AGENTUL: Apă rece! Fiindcă trebuie s-o luăm de la început!

Scena 13

Interior simplu, modest la inginerul Andrei Fierbințeanu. Mobile puține, masă improvizată dintr-o planșetă și două scaune. Pe masă — mai multe pahare. Pe o canapea stau de vorbă inginerul Fierbințeanu și Raluca Cernat.

RALUCA: Ia-o de la început. Ce-ai spus tu și ce-a spus el... Vreau să înțeleg exact.

ANDREI: Păi, ți-am zis: m-a introdus secretara, am zis „bună ziua”, el — „bună ziua, luați loc, tovarășe inginer”, apoi eu l-am atacat direct: „Stimate tovarășe” — i-am spus, fiindcă am observat că le place foarte mult proto-

colul și țin la el mai mult decât la convingerea că sînt respectați cu adevărat. „Stimate tovarășe, am venit să vă spun că eu iau totul în serios și că îmi place să fiu tratat la fel”. „Cine nu te ia pe dumneata în serios?” — m-a întrerupt el. Era clar că nu-i plăcuse cum începusem...

RALUCA: Cum adică?

ANDREI: Adică ei sînt obișnuiți altfel: să trăiți, am venit să vă cer cutare... Și ei — tot scurt: se poate, nu se poate, să mai vedem, mi-am notat, o să vă anunțăm noi, să trăiți, bună ziua, altul la rînd... Iar eu nu venisem să-i cer nimic. Înțelegi, Raluca: eu nu-i ceream nimic! (*Sună soneria.*) Au venit! (*Se ridică amîndoi să deschidă. Intră Mircea Mihăiescu, Basil Mateianu, Mitică Vieru, doctorul Eustațiu Mărgărit, Adina Călărașu, Comana Dobromir, Rodica Mateianu.*) Bine ați venit!

MIRCEA: Salut! Nu se poate! Numai trei scaune?!

ANDREI: Mai e unul în bucătărie.

COMANA: Și noi pe ce stăm?

ANDREI: Răspund imediat la toate întrebările. Dar, mai întii, să facem cunoștință și să-mi dați voie să v-o prezint pe Raluca Cernat. Raluca — el e Basil Mateianu, noi îi zicem liderul, e ștabul de la U.T.C., și-a dat și un doctorat, între două ședințe s-a și însurat, cu ea, cu Rodica, și nu lipsește de la nici o petrecere, un adevărat campion al exploatării timpului. Rodica ne va cînta cîntece vechi populare, are un recital întreg..., da' mai la ziuă... Mai departe: el e Mitică Vieru, colegul nostru, care, venind singur, reprezintă pentru noi toți un adevărat pericol. Da' unde e Doina?

VIERU: Doina se pregătește de nuntă...

A fost obligată de părinți să se mărite cu fiul unei cunoștințe de-a lor, din protipendadă...

ANDREI: Și ea?

VIERU: Nu toată lumea are vocația începuturilor modeste. Ce-i putea oferi un inginer stagiar de la Grup?

ANDREI: Nu se poate! Ai stat tu de vorbă cu ea? Eu știam că vă iubeați...

VIERU: Eu... Eu o iubeam. Dar, te rog, n-are nici un rost să descurcăm acum toată mizeria asta. Zău, ascultă-mă, nu e cazul. Nu mai e cazul... Zi-i mai departe.

ANDREI (*pauză*): Da... El e „doctorul”. Doctorul Eustațiu Mărgărit, ea e Adina Călărașu, fata cea mare a inginerului, directorul...

ADINA: Fostul director...

ANDREI: Fostul director de la Construcții.

EUSTAȚIU (*mîngiind-o tandru, și li-
pind-o de el*): Ea e Fetilița...

ANDREI : Mircea Mihailescu, nepotul colonelului, eroul de la Mărășești, pus la toate mitingurile și sărbătorile mari în tribună, în rind cu oficialitățile...

MIRCEA : Da... Care uită, la sfârșit, să-l trimită acasă cu mașina... Da' termină și tu, domn'e, cu „nepotul colonelului“.

M-a întrebat și taică-su *(o arată pe Raluca)*, într-o zi, dacă sînt „nepotul colonelului“?

RALUCA : Și ce i-al răspuns ?

MIRCEA : Că n-are nici o importanță al cui nepot sînt, că eu am fost repartizat și lucrez aici nu în calitate de nepot, ci...

VIERU : ...de sef de promoție !

MIRCEA : Termină, Mitică !

BASIL : Cînd te-a chemat ? Atunci cînd te-au făcut ăia „instigator“, că ai zis că proiectele „beneficiarului“ sînt greșite ?

MIRCEA : Da.

ANDREI : Și el ce-a spus ?

MIRCEA : S-a uitat pe planuri, m-a pus să-i arăt erorile, mi-a dat dreptate și i-a chemat pe ăilalți înăuntru...

VIERU : Și ?

MIRCEA : Și a început să urle la ei. Il obseda povestea cu „instigatorul“ și o jumătate de ceas nu l-a mai putut opri nimeni. Am crezut că face infarct. „Să se termine odată cu toată mizeria asta — zicea ! Cum își permite cineva un punct de vedere, o opinie, o altă părere, imediat trebuie să fie taxat de indisciplinat, recalcitrant, dizident, instigator ! Vrem neapărat numai suptuși ! Pentru ce dracu' am făcut socialismul dacă refuzăm dialogul ? !“

ANDREI : Da. E un tip, însă deocamdată l-au scos din ring, și am impresia că la categoria asta nu va mai putea boxa niciodată. Mai departe... Să facem și noi cunoștință !

COMANA : Comana Dobromir, inginer.

ANDREI : Sirboaică ?

COMANA : Nu-u-u... Româncă sută la sută. De cel puțin patru sute de ani — româncă. Și chiar din acest oraș.

MIRCEA : Cu mine a venit, domnule. Comana e colegă cu noi din primăvara asta, la malaxor. Ești mulțumit ?

ANDREI : E-n ordine. Acum, că ne-am cunoscut cu toții... *(Toți pufnesc în rîs.)* Ce e ? Ce-i de rîs ?

VIERU : Tu ești de rîs ! Noi ne cunoaștem toți foarte bine, da' te-am lăsat să-ți faci numărul de gazdă.

ANDREI : Bravo-o-o !... Bun. Să trecem atunci la punctul doi. Raluca, adu tu sandvișurile, eu mă ocup de vin, și tu, doctore, pune în funcțiune pick-up-ul.

COMANA : N-ai casetofon ? Mircea, ar trebui să aduci tu casetofonul. *(Doctorul a reușit să dea drumul pick-up-ului. Se aude un tango cu Nat King Cole.)*

Ușor feminin și demodat... Du-te, Mircea, te rog, și adu casetofonul. Nu stă departe și are și muzică bună, o să vedeți.

MIRCEA : M-am executat. În cinci minute sînt înapoi. *(Iese.)*

EUSTATIU : Da' ce bem, frații mei de suferință ? Sîntem aici de mai bine de un sfert de oră și ne uscăm pe picioare. *(Adinei.)* Nu-i așa, Fetițița ?

BASIL *(iese din bucătărie cu o damigeană în mînă)* : Salvarea !

EUSTATIU : Salvarea ? ! Ce salvare, domn'e ? *(Se îndreaptă cu un pahar în mînă spre damigeană. Basil îi toarnă.)* Îmi permiteți ? Fetițița, este că sînt cel mai deștept ? Sînt ?

ADINA : Da-a-a-a...

EUSTATIU : Ei, lidere, pune la toată lumea să fie și ei mai deștepti. *(Basil Mateianu toarnă în toate paharele de pe tavă. Raluca, cu tava în mînă, îi servește. Ajunge în fața Adinei.)* Fetițița nu bea niciodată. Fetițița are grijă ca nenea doctorul să ajungă acasă pe drumul cel mai scurt, nu-i așa Fetițița ?

ADINA : Da-a-a-a...

ANDREI : Acum vine și dansul... *(Se uită la ceas.)* Da' ce-o fi cu Mircea ?

COMANA : Trebuie să apară.

BASIL *(lui Andrei)* : Ai fost la Miha-lache ?

ANDREI : Închipuiește-ți ! Și mă și aștepta.

VIERU : Și ?

ANDREI : I-am spus, pur și simplu, că eu, ca de altfel toți prietenii și colegii mei, nu sîntem convinși de logica suspendării lui Cernat.

VIERU : Dar dacă te întreba în ce calitate te interesezi tu de soarta lui Cernat, adică ai vreun mandat de la cineva ?

ANDREI : Nu, domnule, nu am, așa... scris, dar mă interesează în numele conștiinței mele, și mai cred că e timpul să ne luăm în serios fiecare pe noi înșine, dacă vrem să fim luați în serios. Și mai e ceva — mie nu-mi place să fiu anonim. Nu mă pot justifica prin conceptul de „masă“. Or, vreau să-ți spun că eu sînt pregătit pentru dialog, și nu sînt dispus la adeziune mută și la monolog.

BASIL : Și ? Suportă dialogul ?

ANDREI : Nu numai că-l suportă, dar îl și provoacă. Și cînd a intrat în birou Dumitru...

BASIL : Păi, ai vorbit și cu Dumitru ? *(Toți s-au apropiat de grupul celor trei. Comana caută o scrumieră.)*

ANDREI : Nu căuta scrumieră că nu găsești, pune și tu scrumul într-o farfurie.

EUSTATIU : Zi-i domn'e, cu Dumitru...

ANDREI: Cind a intrat Dumitru, Miha-lache s-a ridicat în picioare, și eu, bineînțeles... Și vreau să vă spun că eram foarte emoționat cind l-am vă-zut, I-am și spus, mai tirziu: „De ce trebuie să fii eu atât de emoționat cind vă văd? Nu ține și asta de o anumită mentalitate impusă de proto-colul sistemului nostru de relații?”

BASIL: Și el ce ți-a răspuns?

ANDREI: Vreau să vă spun că sînt foarte sensibili cînd îi tratezi mai degajat.

BASIL: Zi-i, măi Andrei, el ce ți-a spus?

ANDREI: El m-a întrebat: „Sînteți mai mulți care gîndiți așa?”

VIERU: Dumitru?! Nu-mi place între-barea...

ANDREI: Nu, nu. Nu te grăbi. Stai să vezi! „Nu sîntem mai mulți — zic eu. Așa gîndim toți. Nu mai mulți. Toți!” „Atunci — a zis Dumitru — înseamnă că sînteți puternici, că aveți conștiința identității, că sînteți lucizi”, și în mo-mentul ăsta a venit vorba și despre tine, Basil...

BASIL: Despre mine?! Ce dracu' te-a apucat?! N-aveai ce vorbi?!

ANDREI: Stai să vezi... „Vreau să vă dau un exemplu — zic, un exemplu. Noi, de pildă, și nu numai noi, toată lumea de la Grup nu e convinsă că s-a procedat corect, adică principial, comunist, cu scoaterea lui Cernat. Culmea e că și cei care au votat la plenară suspendarea lui din funcție nu sînt de acord. Dar au votat... chiar și liderul nostru a votat...” „Cine e liderul vostru?” — m-a întrebat Du-mitru. „Nu al nostru, al U.T.C.-ului”, și atunci el te-a lăudat: „E serios — a spus, și un inginer de clasă”. „Și el mi-a spus — zic eu — că punctul cu Cernat i-a lăsat un gust foarte amar”.

BASIL: Cine te-a pus, domnule, să vor-bești în numele meu? Toate astea se țin minte, se contabilizează... Nu așa se face politică. Alte argumente nu puteai găsi?

ANDREI: Nu te speria, fiindcă inter-venția lui Miha-lache o să te sperie și mai tare. „Și mie mi-a lăsat un gust amar” — a zis el.

VIERU: Față de Dumitru?!

ANDREI: Da, domnule. Și Dumitru a zis: „La toți ne-a lăsat un gust amar”.

VIERU: Nu mai înțeleg nimic! Va să zică, toți sînt conștienți că l-au deca-pitat nevinovat, dar au făcut-o!

EUSTATIU: E clar, plonjăm în plin absurd!

RALUCA: Și? Spune mai departe!

ANDREI: Mă pregăteam să-l întreb pe Dumitru: „Atunci noi, noi cum să in-terpretăm toată povestea asta?!”

BASIL: Și el îl consideră vinovat pe Cernat. Așa ai spus, nu?

ANDREI: Da. E vorba de familie...

RALUCA: El nu-i poate ierta că ne-a părăsit. Dar el nu pe noi, pe mine și pe soră-mea, ne-a părăsit, el pe mama... nevasta și-a părăsit-o.

EUSTATIU: Copii, e complicat și n-o să rezolvăm noi acum problema. Mai ne, hai să dansăm.

VIERU: Dar ce e, domn'e, cu Mircea? A plecat de mai bine de o jumătate de oră...

COMANA: Nici eu nu înțeleg. Nu putea să facă mai mult de cinci minute, hai — zece...

ANDREI: Trebuie să vină. Da' nu pri-cep cum nu te-am văzut cu pină azi, dacă lucrezi cu noi, la Grup?

COMANA: Pentru că dumneata nu vezi nimic, în afară de politică, și ea în-țeleasă cam revoluționar-romantic, nu-i așa?

ANDREI: Nu prea-mi dau seama ce în-țelegi prin asta...

EUSTATIU: Vă rog, liniște! Doamnelor și domnilor, începe dansul! (Adinei.) Fetiilă, deschidem balul! (O strînge pe Adina în brațe, dansează transpus.)

COMANA (privindu-i pe cei doi): E fe-ricit. Așa ar trebui să fim toți...

(Andrei o invită la dans pe Raluca, Basil pe soția lui, Vieru — pe Comana.)

EUSTATIU (dansînd clasic, cu fandări): Avem concurenți, Fetiilă. Mă iubești?

ADINA: Da-a-a... (Dansează lipită strîns de Eustatîu, cu ochii închiși; se aude soneria.)

ANDREI: Mircea! (Se repede, urmat de Comana, la ușă.) Ce e, domnule?! Ce s-a întimplat?! (Mircea stă nemișcat în prag.) Unde e casetofonul?

MIRCEA: Un moment! Adina... Doc-tore... (Le face semn să se oprească din dans)

COMANA: Ce e? Ce e cu tine? Unde ai fost?

MIRCEA: Doctore!

EUSTATIU (se apropie — tot în dans, face o reverență în fața lui Mircea): Dom-nule! Vă prezint pe cea mai bună dansatoare din cariera mea de cel mai bun dansator: domnișoara Adina Că-lărașu, Fetiilă... (O sărută pe frunte.)

MIRCEA: Doctore... Adina... vin de la tine de-acasă. Ar trebui să te duci urgent acolo, doctore, cu Adina... Taică-său e... cum să spun... nu se simte bine deloc. I-a fost rău, a venit Salvarea. De-asta am și întîrziat, în-țelegi? Du-te urgent cu Adina!

ADINA: Ce e, ce e cu tata?

MIRCEA: Nu știu, e acolo Salvarea... Du-te, doctore, cu Adina.

(Adina se smulge din grupul adunat în jurul lui Mircea, fuge.)

EUSTAȚIU : Adina, stai! De fapt, ce s-a întâmplat?

MIRCEA : Inginerul Mihai Călărașu s-a împușcat. Asta e! E mort!

(Eustațiu se repede la ușă, țese.)

COMANA (după o pauză) : Cum, s-a împușcat?!

MIRCEA (lui Basil) : Domnule, ține min-te de la mine: ceva nu e în ordine. Pentru că aici nu e vorba numai de slăbirea nervilor lui Călărașu. Fiindcă nici nu trebuie să ajungem să vedem cui îi rezistă nervii mai mult. Înțelegi?!

COMANA : Mircea, nu înțeleg nimic. Ce s-a întâmplat?!

ANDREI : Și despre el s-a vorbit azi, la Mihalache în birou, când a venit Dumitru. De fapt, pe asta a intrat. „Dragă, i-a zis lui Mihalache, sînt în-format că n-au încetat mizeriile la adresa lui Călărașu, că omul i-a cerut de astă-toamnă o audiență lui Păianu, și bineînțeles că tovarășul a fost ocu-pat, n-a avut timp de el, după ce a declanșat toată povestea asta murdară cu fotografiile, cu profesoara de geo-grafie a fetelor, și se bătea și cu pum-nul în piept că trebuie apărată mo-rala cadrelor noastre”.

RALUCA : Știu de la tata — Călărașu nu mai putea, a abdicat...

VIERU : Adică — l-au terminat.

BASIL : O tragedie... Fetele astea au ră-mas pur și simplu pe drumuri. *(Co-mana îl privește mîrțat. Comanet.)* Mama lor a murit acum patru ani, de cancer...

VIERU : Mă chemase într-o zi, la el în birou, înainte să-l destitue, cu o pro-blemă de la șantier. L-a sunat Cernat, dar am înțeles că el îl căutase mai înainte. Nu știu ce zicea Cernat, dar el l-a întrebat: „Crezi că mai e vreo șansă?” apoi, probabil că Cernat i-a zis să se întâlnească amîndoi după-masă. „Ai timp azi, da?” — parcă mai mult se ruga, nu întreba. După asta a zis: „Domnule, am două fete mari, da' mai bine mor decît să le vîd băgate în mizeria asta. Nu mi s-a acordat nici audiență. Nu mai am putere, crede-mă...” Apoi, cînd au ter-minat convorbirea, s-a întors spre mine și mi-a zis: „Te rog să uiți, dacă poți, toată discuția asta”.

RALUCA : Cînd s-a întâmplat ce pove-ști tu?...

VIERU : Acum vreo săptămînă. Apoi l-au destituit, dar el venea zilnic la șantier. Azi, e-adevărât, n-a mai venit...

MIRCEA (mai mult ca pentru el) : Eu n-am avut curajul să-l vîd. S-a îm-pușcat cu pușca de vînătoare, la el în cameră. Nu știa că Magda, cea

mică, era acasă... Băieți, n-ue în or-dine! Nu e în ordine, domnule lider! Nimic nu e în ordine...

RALUCA : Era prieten bun cu tata...

VIERU : Tudor Cernat se pare că era singurul care mai rămăsese alături de el.

RODICA : Ar trebui să mergem acolo, să stăm cu fetele alea. Au pe cineva? Vreo rudă? Vreun prieten?

RALUCA : Nu. N-au pe nimeni. Doar... pe tata!

Scena 14

Vagonul unui tren de marfă. Ghemuit într-un colț, în zeghe, cu lanțuri la mîini și la picioare, Mihnea Teodosie Rudeanu. Din întuneric, se apropie de el cinci st-lucte. Sînt cinci ocași.

BARONUL (întinde mîna, lanțurile zor-năie) : Gata, băiete, deșteptarea! Ba-ronul! *(Mihnea Teodosie se chinuie să se ridice.)* Ei, ce faci?! *(Stă în con-tinuare cu mîna întinsă.)* Baronul!

MIHNEA TEODOSIE : Mihnea Teodosie Rudeanu.

BARONUL (îi ține mîna într-a lui, pre-țuind-o parcă) : Fetiță?... *(Ceilalți se adună mai strîns în jurul celor doi, chicotind și zăngănindu-și lanțurile.)* Fetiță?...

PRIMUL OCNAȘ (aproape la urechea lui Mihnea Teodosie) : Nu sîntem decît cinci. *(Mihnea Teodosie se întoarce să-l vadă pe primul ocnaș, care-l să-rută zgometos pe gît.)* Nu sîntem de-cît cinci... *(Baronul îl apucă de mînă pe primul ocnaș și-l trage în jos.)*

AL DOILEA OCNAȘ (rugător) : Doar cinci...

BARONUL (celui de-al doilea ocnaș) : Binișor, domnișoară, să fim delicați!

AL TREILEA OCNAȘ (se ridică și apucă cu dinții urechea lui Mihnea Teodosie. Suierat în ureche) : Nu te mișca! *(Mihnea Teodosie încearcă să se desprindă.)* Nu te mișca-a-a!

MIHNEA TEODOSIE : Nu!!!

AL PATRULEA OCNAȘ (se tîrîie pe jos, se agață de pantalonii lui Mihnea Teodosie) : Și eu! Și eu! Și eu, Ba-roane! Și eu!...

PRIMUL OCNAȘ : Să-l punem jos!

AL DOILEA OCNAȘ : Da, să-l punem jos!

(Baronul îl ține strîns pe Mihnea Teo-dosie de mînă ca să nu se prăbusească. Cei patru ocnași se agață de gîtul, mîi-nile și picioarele lui Mihnea Teodosie.)

MIHNEA TEODOSIE : Nu!!!
 AL TREILEA OCNAS : Baroane! Te ro-o-og!
 AL PATRULEA OCNAS : Baroane-e-e!
(Mihnea Teodosie leșină.)
 BARONUL *(il zgâlție)* : Hei, domnișoară, ridică-te!
 AL PATRULEA OCNAS *(trăgînd de pantalonii lui Mihnea Teodosie)* : Baroane-e-e! M-ai nenorocit, dă-i drumul... te ro-o-og!
 PRIMUL OCNAS : Acum, Baroane, să-l punem jos! Acum! Acum! Baroane, te omor!

(Baronul îl lovește cu piciorul, îi imbrînțește și pe ceilalți trei.)

BARONUL : Întîi judecata, nemernicilor!
 AL DOILEA OCNAS : Și eu, Baroane? Ce mă fac? !
 AL TREILEA OCNAS : De ce, Baroane? De ce? *(Scîncește.)*
 BARONUL *(lui Mihnea Teodosie, care își trage, penibil, pantalonii)* : Numele!
 MIHNEA TEODOSIE : Mihnea Teodosie Rudeanu.
 BARONUL : Cîți ani?
 MIHNEA TEODOSIE *(în șoaptă)* : Douăzeci și unu.
 AL PATRULEA OCNAS *(chicotind)* : Baroane... Baroane-e-e-e... n-are izmene!
 BARONUL : Nu vîrsta...
 MIHNEA TEODOSIE : La moarte.

(Toți ocnașii încremenesc.)

BARONUL : Ce?! Cum ai spus? !
 MIHNEA TEODOSIE : Condamnat la moarte.
 BARONUL : Nu înțeleg. De ce? Vreau amănunte! Noi sîntem viețași... Am jefuit, am omorît, am siluit, am făcut totul... Totul... Da' ne-a rămas viața. Tu... tu ce-ai putut să faci?
 MIHNEA TEODOSIE : Am tipărit manifeste.
 BARONUL : Ce? !
 MIHNEA TEODOSIE : Am tipărit manifeste.
 BARONUL : Mă, prințule... Tu nu trebuie să mori! Nu trebuie! Noi am mers pînă la capătul morții și tot ne-a rămas viața. *(Se întoarce către ceilalți, care au amuțit.)* Sentița! Nu trebuie să mori! Prințule, nu trebuie să mori. Sentița! *(Nu răspunde nimeni. Apoi, aproape solemn, ridicînd degetul arătător.)* Noi — te condamnăm la libertate! Asta e singura noastră putere! Bomfaierul!
 AL DOILEA OCNAS *(arătînd către al patrulea ocnaș)* : La el, la pitic.
 AL PATRULEA OCNAS *(scîncînd vesel)* : La mine... la mine... *(Se chinuie să rupă tivul zeghei.)* La mine. Uite-l!

(Baronul ia bomfaierul și — ajutat de ceilalți — reușește să taie verigile de la cătușele lui Mihnea Teodosie.)

BARONUL *(către cei patru ocnași)* : Hal!

(Încep să sară toți pe podea, pînă găsesc o scîndură mai slabă. Ajutîndu-se unul pe altul, ocnașii taie un pătrat în podeaua vagonului. Baronul îi face semn lui Mihnea Teodosie să se pregătească apoi ascultă atent ritmul mersului trenului.)

BARONUL : Răbdare! *(Ascultă.)* Răbdare... Acum încetinește sigur. Acum... Acum! Sări!

(Mihnea Teodosie dispare prin gaura podelei. Cei cinci se uită în jos, în gol, apoi trag un chlot, se îmbrățișează.)

Scena 15

Biroul lui Anghel Tocsobie.
Anghel Tocsobie răsfoiește paginile unui dosar masiv. În fața lui, un băiat tînr, cercetător la Institutul de Istorie.

TOCSOBIE : Da... Nici memoriile lui Sever Ierunca nu trec mai departe de condamnarea la moarte.

CERCETĂTORUL : Nici eu nu înțeleg... Am studiat bine perioada ilegalității și pot să vă asigur că știu mult mai multe decît scrie în aceste memorii. Probabil că bătrînul ascunde ceva, altfel nu se poate...

TOCSOBIE : Ai mai întîlnit astfel de situații?

CERCETĂTORUL : Da. Însă povestea acestui Mihnea Teodosie Rudeanu ne va mai da încă mult de lucru.

TOCSOBIE *(bătînd cu mîna coperta dosarului)* : Pînă la condamnarea la moarte totul e clar.

CERCETĂTORUL : Dar evadarea apare sub semnul trădării... Aici, vedeți dumneavoastră, începe și drama fiicei lui, care s-a angajat să-i reconstituie și ea biografia, și a ajuns exact în același impas. Și, înțelegeți, aici începe să se complice și biografia ei.

TOCSOBIE : Nu te înțeleg. Fii mai clar.

CERCETĂTORUL : Nu știu dacă vă e cunoscut, dar cei care au pledat pentru reabilitarea Alexandrei Terenția Rudeanu sînt tocmai ei : Sever Ierunca și Vichentie Cezar... Așa a venit ea la noi, la Institut. Adică, el au gi-

rat-o. Și, până acum, istoria lui Mihnea Teodosie Rudeanu n-a fost cercetată. Ea singură s-a aventurat în această poveste... despre activitatea tatălui ei în ilegalitate...

TOCSOBIE: Care e un fapt real...

CERCETĂTORUL: Până la condamnarea la moarte. Întrebarea fundamentală e: ce s-a întâmplat după. Și această întrebare — paradoxal — a pus-o chiar fiica lui. Ea a ținut să știe totul. Și, acum, începe să fie mai multă lume interesată. A cui e Alexandra Terenția, tovarășa noastră?!

TOCSOBIE: Te ocupi și dumneata, nu?, de acest capitol?

CERCETĂTORUL: O cunoașteți?...

TOCSOBIE („nu-l aude”, ia o atitudine „obiectivă”, distantă): „Povestea”, cum zici dumneata, merită tot interesul. De ce crezi că ascunde ceva Sever Ierunca?

CERCETĂTORUL: Mă gândesc că dacă evadarea s-ar fi aflat, totuși, sub semnul trădării, ar fi trebuit ca toată rețeaua de care era legat Mihnea Teodosie Rudeanu să cadă. Or, nu s-a întâmplat nimic. Singurul care a dispărut a fost Mihnea Teodosie. Însă și evadarea e ciudată...

(Sună telefonul.)

TOCSOBIE (lasă să sune telefonul, întinde mina peste birou): Mulțumesc. (Cercetătorul iese pe un „Să trăiți!”) Da... Poftim... Deci, tovarășul prim-secretar Dumitru cere clar reanchetarea cazului Cernat? Bun... Cînd e plecarea? Sigur, sigur, mergi cu mine, tovarășe Cezar... (Ironie.) David Visarionovici Cezar?... Nu? Bineînțeles, mergi cu mine, poimîine dimineată la șase, din fața sediului. Bun... Adu și dosarul, să-l mai revăd, fiindcă, îți dai seama, nu mai țin minte toată... toate isprăvile inginerului ăluia, fără de care văd că nu se mai poate, sau — mai exact. — nu mai poate Dumitru... Poimîine dimineată, la șase.

Scena 16

Interior sărăcăcios. În jurul unei mese, pe scaune de bucătărie, stau: Vichentie Cezar, soția lui — Vanda și Sever Ierunca. Tot pe scaun, mai departe de masă — Mihnea Teodosie Rudeanu.

VICHENTIE: Și tu ce-ai făcut?

MIHNEA TEODOSIE: V-am spus, v-am povestit totul...

(Toți tac, privesc undeva în mijlocul mesei.)

VANDA: Nu cred.

(Intră, neauzit, Șomerul, care rămîne în umbră, în cadrul ușii.)

MIHNEA TEODOSIE (uitîndu-se de la unul la altul): Pe ei nu-i interesa ce am făcut eu.

VICHENTIE (cu capul în jos): Mai există vreo întrebare?

IERUNCA: Și evadarea?

MIHNEA TEODOSIE: Am spus...

IERUNCA: Mai spune o dată.

MIHNEA TEODOSIE: Baronul a zis: „Nu trebuie să mori! Tu ai vrut libertate, prințule — te condamnăm la libertate! Aceasta e singura noastră putere!”

VICHENTIE: Nu cred! (Mihnea Teodosie se ridică în picioare și îi privește cu disperare, pe rînd, pe cei din jurul mesei.) Nu cred!

MIHNEA TEODOSIE: Nu sînt trădător! Știu, au fost și cazuri cînd n-au rezistat, cînd n-au ajuns pînă în fața plutonului de execuție, însă eu am ajuns, am ajuns! Am ajuns!

VICHENTIE: Stai jos! (Se ridică.) Și noi trebuie să judecăm!

IERUNCA (privind, în continuare, undeva la mijlocul mesei): Mi-a spus că primul drum a fost la mine. A venit, așa cum v-am spus, ieri-noapte.

ȘOMERUL: (se apropie de masă. Vandeii): Am tras cafeaua de pe plită.

VANDA: Bine. Stai, te rog, jos.

(Vichentie Cezar iese. Șomerul se așază pe scaunul acestuia, rămas liber.)

ȘOMERUL: N-am înțeles. Asta a fost tot ce le-ai spus hoților? Și i-ai convins?!

„Prințule, tu nu trebuie să mori...”?

MIHNEA TEODOSIE: Da.

ȘOMERUL: Nu cred!

Intră și rămîne în picioare în pragul ușii Vichentie Cezar. Toți se ridică. Mihnea Teodosie îi privește pe rînd, pe fiecare, apoi se îndreaptă de-a-nădratelea spre ușă. Vanda, cu bratele ridicate, se repede la Vichentie, cîrîndu-l.)

IERUNCA (urlet): Nu! Nu acum! Nu aici!

VANDA: Fugi! Fugi! Fugi!

(Mihnea Teodosie fuge.)

Pe stradă, Lume care circulă. Tudor Cernat se lovește, aproape, de Manuil Păianu, de brațul căruia se ține Viorica Păianu.

PAIANU (îi întinde mîna lui Cernat): Aaaa, tovarășul nostru... la te uită, domn'le! Ce plăcere... (Îl apucă prieteneste de reverul hainei.) Da' ce plăcere, domn'le... Viorica, faceți, dragă, cunoștință: tovarășul nostru Cernat...

VIORICA: Se poate, Manuile?! Păi, ne cunoaștem! Ai uitat cum mergeam împreună pe la festivități? (Îi întinde, bucurăoasă, mîna lui Cernat.) Poate dînsul să nu ne mai cunoască acum...

PAIANU: Cum să nu ne cunoască, dragă, tocmai acum?! Acum, cînd, vorba aia, sîntem la fel?... Da' ce faci, tovarășu'? (Îl bate pe umăr, îl mîsoară.) Pe mine m-au curățat... Gata! Știi unde m-au dat? Nu știi? A, da' știi că am făcut o pareză? Am mers în baston o lună de zile. Mă și strîmbasem nițel...

VIORICA: Ce „nițel”, dragă? (Îl mîngie pe obrazul unde, probabil, a avut pareza.) Ce „nițel”? Te strîmbașezi de tot, spune sincer, că de dumnealui nu mai trebuie să ne ferim... acum. Nu-i așa? Da-a-a, se strîmbase de tot. Două săptămîni i-am dat cu lingurița în gură, pînă într-o dimineață, cînd ce crezi dumneata, dragă? (A uitat, evident, numele lui Cernat.)

PAIANU: Cernat... tovarășu' nostru Cernat...

VIORICA: Lasă, dragă, că-mi aduceam eu aminte și singură. Așa... pînă într-o dimineață cînd, ce crezi dumneata? Mi-a cerut să-i dau o gură de vodcă! (Păianu ride zgomotos.) Eu nici n-am înțeles bine, la început. Dacă se strîmbase... Înțelegi, nu? (Lui Păianu.) Mai știi cum ai zis „votcă”?

PAIANU: (vesel): Dracu' mai știe...

VIORICA: „Nu se poate, Manuile — zic — mori”. „Nu — zice el, — nu mor, dintr-o gură nu mor”, dar vorbea rău de tot... Și n-am scăpat de el pînă nu i-am dat. Și ce crezi dumneata, dragă?! Spre prînz, dintr-o dată s-a îndreptat...

PAIANU (bucuros): Organismul... Dacă organismul cere, el știe, e mașină!

VIORICA: Și a doua zi s-a și dus să ceară să lucreze.

PAIANU: Și ei m-au terminat... M-a dat la cîmîtire și înmormîntări — șef de serviciu. Ți-ai fi închipuit? La cîmîtire?! Eu — la cîmîtire! Acolo m-a înmormîntat și pe mine. Și nu m-am plîns.

VIORICA: Ne-a mutat și din vilă... (Cu nod de lacrimi în gît.) În două zile eram la bloc. Îți dai dumneata seama? La bloc!

PAIANU: Tovarășu' nostru... și n-am murit, n-am murit deloc! (Înțelept.) Atîta vreme cît sîntem sănătoși, ne-am gîndit să trăim, tovarășu', zilele pe care le mai avem de trăit. Să trăim și noi, așa, ca toată lumea. Ei, ce-o să fie?

VIORICA (impetuoașă): Însă, să știi dumneata ceva: lumea e rea. Da! M-am convins! E foarte rea...

PAIANU (privește repede cînd la nevastă, cînd la Cernat): Ce vrei, dragă? (Iar înțelept.) Eu ți-am mai spus dumitale: pînă aici s-a putut, pînă aici am mers...

VIORICA (brusc înveselită): A-a-a, dar nu știi încă una: ne-am luat un Trabant de ocazie. (Păianu își schimbă expresia, e gata să plîngă. Viorica observă privirea uimită a lui Cernat.) Cîteodată îl mai podidește plînsul așa, din senin... (Din nou vesel.) Cu Trabantul, însă, ne mai mișcăm și noi, ca să, nu amorfim în cele două camere...

PAIANU (trecînd de la tristețe la indignare): Auzi, tovarășu', două camere! Și eu care am construit aici în județ o sută de mii, dacă nu mai bine... Însă Trabantul l-am luat în parte. Nu știi dacă îți mai aduci aminte de fostul prim-secretar al raionului... Mosorelu?

VIORICA: Care l-a dat afară cînd a făcut fetei nuntă la muzeu, unde era sala aia frumoasă de dans, nu știu dacă ai fost în ea... Zice că și Puțurenii, boierii, că a lor a fost casa, dădeau acolo baluri...

PAIANU: Îl știi? Îl știi pe Mosorelu?

CERNAT: Nu. Cînd am venit eu aici, el nu mai era prim-secretar.

PAIANU: Nu se poate! A ieșit la pensie de la Asigurări...

VIORICA: Și acum au și ei o distracție... Mosorelu vine și el cu tovarășa, mai vorbim și noi amîndouă... mai trece timpul, ce să facem?

CERNAT: Îmi pare bine, însă pe mine va trebui să mă scuzați, sînt presat de timp și...

PAIANU (i-a venit o idee): Ai mașină?

CERNAT: Am.

PAIANU: Atunci hai, tovarășu' nostru, să ieșim împreună undeva. Știi, să nu zică lumea că am rămas singuri. Un sprîț mai știu și eu să fac la iarbă verde, slavă... cui știm noi. Că eu m-am hotărît: cît mai am de trăit, nu mai vreau să-mi bat joc de viață...

(Cernat dă din cap și, pe ultimele cuvinte ale lui Păianu, dispare.)

Aca-să la Alexandra Terenția Rudeanu. Pe două fotolii — așezate în stînga și în dreapta mîsuței joase pe care sînt o sticlă de whisky și două pahare — stau Alexandra Terenția și Anghel Tocsobie.

TOCSOBIE: Dacă mîine dimineată plec, înseamnă că poimiine seară sînt înapoi. Reluarea anchetei Cernat a fost declanșată de Dumitru, care a reușit să-i transforme în inculpați chiar și pe cei din brigăzile anterioare de control...

ALEXANDRA TERENȚIA: Nu-mi place cum te bucuri tu de răutățile puse pe seama lui Dumitru, și — în general — tonul tău ironic ori de cîte ori vine vorba despre el.

TOCSOBIE: Nu mă bucur — observ. Iar în „cazul Tudor Cernat” încerc să fiu cît mai obiectiv.

ALEXANDRA TERENȚIA: Nu ești obiectiv. Drama ta, iubitul meu, e că n-ai avut nici o dramă personală adevărată. *(Își ia capul în mîini, oftează adînc. Tocsobie se ridică, se așază în genunchi în fața ei.)*

TOCSOBIE: Alexandra, ce-i cu tine? Ce se întîmplă?

ALEXANDRA TERENȚIA *(îl privește drept în ochi, apoi, cu deznădejde)*: Aș vrea să fii liber, să te știu — în sfîrșit — liber! Nu mai suport să te uiți mereu, pe furis, la ceas, nu pot! Nu mai po-o-ot!! Înțelegeți?! Stii că am ajuns să mă rog să te dea afară?! Cînd te vor elibera de toate servi-tuțile?!

TOCSOBIE *(îi ia capul în palme, ride)*: La o plîmă... În mod categoric. Asta se știe! *(Vrînd evident să schimbe făgașul discuției)*. Astăzi a fost la mine Sever Ierunca. *(Alexandra Terenția își șterge ochii cu palmele, ascultă cu atenție)*. A venit să-mi ceară ajutorul pentru ultimul capitol al memoriilor lui. „testamentul” lui — cum i-a zis. Apoi, parcă simțind că asta mă interesează, mi-a spus, așa, deodată: „Trebuie să aflăm tot adevărul cu privire la evadarea lui Milinea Teodosie Rudeanu...” I-am spus că, chiar ieri, la investigația arhivelor s-a descoperit o foaie de registru cu numele și semnăturile celor care au primit arme în Alcea Alexandru, și care — ca dată — era după evadare..., și că pe listă figura și numele lui.

ALEXANDRA TERENȚIA: Și ce-a spus?

TOCSOBIE: Că asta nu rezolvă problema, ci o complică. „Cum o complică?” — I-am întrebat. „O complică” — mi-a răspuns, „pentru că și noi l-am condamnat la moarte, atunci...”

ALEXANDRA TERENȚIA *(cu obstinație)*: Nu poate fi trădător! Ții minte că în memoriile lui Sever Ierunca, chiar, în prima parte, el spune că evadarea ar fi avut loc dintr-un vagon de deținuți de drept comun cu care și tata era transportat, după proces, spre închisoarea unde urma să aștepte răspunsul la cererea de grațiere făcută nu de el, ci de președintele complexului de judecată. Sau... executarea sentinței.

TOCSOBIE: L-am mai întrebat și azi, încă o dată, dacă, acum, refăcînd tot filmul evenimentelor, mai are vreo îndoială cu privire la evadare.

ALEXANDRA TERENȚIA: Și?

TOCSOBIE: „Nu — mi-a spus el — însă nici acum, din nefericire, n-am nici un argument ca să mă îndoiesc”. „Dar cine poate ști, atunci, cum s-au întîmplat lucrurile?” „Nimeni — mi-a răspuns Ierunca — sau hoții...”

ALEXANDRA TERENȚIA: Nimeni nu se limpezește, totul se complică...

TOCSOBIE: Dar ultimul semn al existenței lui e hotărîtor! Nu înțelegeți? *(Explicit.)* El se afla acolo, în Alcea Alexandru, a primit o armă, era pe baricadele noastre!

ALEXANDRA TERENȚIA: Și evadarea?! Tu mă poți ajuta? Ai tu curajul să mă ajuti?

TOCSOBIE: Ți-am spus că două zile lipsesc. Dumitru nu suportă să piardă.

ALEXANDRA TERENȚIA: Sau are curajul să lupte pînă la capăt.

Scena 19

Anticameră la Dumitru Dumitru. Șeful de cabinet, binevoitor, îi explică lui Tudor Cernat.

ȘEFUL DE CABINET: Îmi pare foarte rău... Și dumnealui i-a părut rău, însă a trebuit să plece. L-a chemat cineva, a apărut o necesitate, nu știu exact, fiindcă eu atunci am lipsit, n-am avut timp să mă interesez... Știți cum e aici... Și cu nenorocirea asta cu tovarășu' Călărașu *(își dă seama că e mort)*... mă rog, cu Călărașu... Vă dați seama, e foarte afectat, vă spun... Nici nu-l găsiți în cea mai favorabilă formă.

CERNAT: Adică, cu alte cuvinte, eu mai lipseam...

ȘEFUL DE CABINET: N-u-u-u... Nu despre asta e vorba... A plecat repede, fără explicații. Cînd dumneavoastră urcați pe scara doi, dînsul cobora treptele peronului de la scara unu. Puteați să vă întîlniți însă...

CERNAT: ...însă zi-i pină la capăt: eu nu mai am acces pe scara unu, am acces pe scara doi — cu bon!

ŞEFUL DE CABINET: Nu... N-am vrut să spun asta... Vreţi să aşteptaţi?

CERNAT: Nu, n-are rost. Nu ți-a lăsat nici un mesaj pentru mine?

ŞEFUL DE CABINET: Atît: că se întoarce foarte repede. Ştia că veniţi, poate e mai bine să-l aşteptaţi...

CERNAT: Nu.

(*Intră Dumitru Dumitru, urmat de şofer.*)

DUMITRU (*şoferului*): Vii să mă iei la două... (*Şoferul dă din cap, semn că „e în ordine” şi iese.*) Ştiam că ai să mă aştepţi, cu toate că nu te caracterizează aşteptarea. Ți s-a spus că mă întorc repede. (*Şeful de cabinet confirmă zelos din cap în spatele lui Cernat. Intră, timid, lipindu-se de uşă, un tânăr.*) A, ai venit! Uite, dragă, ce e: sper ca de acum încolo să fiu informat prompt şi exact. Intră peste mine, orice ar fi, şi spune-mi adevărul. Pentru asta eşti plătit.

TÎNĂRUL (*pocnind din călcie, milităreşte*): Am înţeles!

DUMITRU: Nu cred. În poziţia de drepti nu se gîndeşte şi nu se înţelege nimic. Ascultă-mă pe mine. (*Îi întinde mîna. Tânărul salută şi iese.*) Altul care începe viaţa cu pălăria în mînă. (*Şefului de cabinet.*) Dacă mă caută cineva, nu sînt aici jumătate de oră. Lipsesc! (*Şeful de cabinet se retrage cu spatele. Dumitru se întoarce şi vine foarte aproape, faţă în faţă cu Cernat.*) Ce s-a întîmplat? Fraţi prieteni!

CERNAT: Nu înţeleg absolut nimic. Sînt, însă, vinovat că n-am ajuns mai devreme la dumneavoastră să vă spun că îşi pierduse nădejdea. Pot să vorbesc deschis? Toţi sîntem vinovaţi!

DUMITRU: Ştiu... Aş vrea să înfiez fetele... Azi-noapte am hotărît asta, dacă şii ele — bineînţeles — sînt de acord.

CERNAT: Dumneavoastră?

DUMITRU: Nu eu l-am destituit.

CERNAT: Dar sub dumneavoastră, cu dumneavoastră de faţă...

DUMITRU: Mă judeci?

CERNAT: Am spus că vorbesc deschis... Am spus tare ce gîndesc de două zile încoace.

DUMITRU: Chiar dacă şi eu sînt vinovat — nu avea dreptul să facă ce a făcut, şi nu trebuia... Eu am avut, atunci, toate motivele să fac asta. Pentru mine, în lagăr, nu mai exista nici o speranţă. Ştiam, însă, că trebuie, şi vroiam să mor în picioare. Tu de ce nu te-ai împuşcat?

CERNAT: Poate că sînt mai laş.

DUMITRU: Laşitatea ta a început odată cu abdicarea de la ideea de familie. În faţa răspunderii faţă de familie... Baricada nu poate fi abandonată. Din revoluţie nu se iese la pensie.

CERNAT: Asta am înţeles. Nici să divorţez nu mai pot, nu mai sînt în stare... Cineva trebuie sacrificat, iar eu sînt, oricum, pregătit.

DUMITRU: E un sacrificiu pe care merită să-l împlineşti. Ai, ca şi el, două fete...

CERNAT: Aş vrea să vă întreb ceva... De mult voiam să-mi fac curaj să vă întreb. Şi vă rog să-mi răspundeţi.

DUMITRU: Vorbeşte.

CERNAT: Tovarăşe Dumitru, dacă atunci cînd v-aţi întors din lagăr fetiţa dumneavoastră ar mai fi trăit, aţi mai fi putut, tutuşi, să vă apropiaţi în numele fetiţei, şi numai pentru ea, de soţia care, ştiu că v-a părăsit şi v-a şi denunţat?

DUMITRU (*după o pauză, ca şi cînd n-ar fi auzit*): Şi ce vrei să faci?

CERNAT: Nu ştiu. Dar e revoltător să fie făcută praf o viaţă de om şi tot ce pot face eu pentru ziua de azi... Cui slujeşte? Pe cine slujeşte?

DUMITRU: Sînt şi momente cînd apărarea principiilor cere sacrificii.

CERNAT: Dar mi-amintesc că chiar dumneavoastră mi-aţi spus odată că viaţa e mai complicată decît principiile care nu pot, totdeauna, să o cuprindă.

DUMITRU: Dar să o modeleze — da! Ce ai, tutuşi, de gînd să faci cu familia ta?

CERNAT: V-am spus, altceva decît să mă sacrific pentru copii, nu pentru principii, nu ştiu... Aveţi să-mi daţi altă soluţie?

DUMITRU: Nu. Nimeni nu poate fi în locul tău tatăl fetelor.

CERNAT: Dumneavoastră uitaţi, însă, că mai sînt şi eu? Şi eu trebuie să pun capul pe aceeaşi pernă cu o femeie care m-a vîndut, care m-a trădat, care a rupt toate punţile dintre noi, şi pentru totdeauna. De ce uitaţi că am şi eu dreptul să pun obrazul cu dragoste lingă obrazul cinstit al cuiva?

DUMITRU: Nu uit nimic... pentru că şi eu am avut şi dreptul, şi nevoia să fac asta... Mi-ar fi plăcut să-mi semenii...

CERNAT: Şi mie, însă dumneavoastră aţi putut divorţa.

DUMITRU: Mîine, vine tovarăşul Anghel Tocsobie, aşa că vei avea posibilitatea să reiei această discuţie cu el... Înţeleg, însă, acum, că va fi mult mai scurtă. CERNAT: Mîine îl înmormîntăm pe Mihai Călarăşu...

Strada. În fața sediului Comitetului municipal de partid. În stînga scenei, Anghel Tocsobie. David Visarionovici Cezar și Șoferul asteaptă să poată intra în sediu. Un convoi neîntrerupt de oameni trece prin fața lor, încet și tăcut, ca într-o procesiune.

TOCSOBIE: Ce se întîmplă? Ce este?

ȘOFERUL: O înmormîntare.

DAVID VISARIONOVICI: Trebuie să fie cineva foarte sîrac.

TOCSOBIE: Foarte mult tineret...

DAVID VISARIONOVICI: Așteptăm să treacă sau încercăm să ne strecurăm în sediu?

ȘOFERUL: Nu se face...

TOCSOBIE: Unde se duc, de fapt?

ȘOFERUL: Unde să se ducă? La cimitir. Dar cimitirul e exact în partea ailaltă, și trebuie să traverseze tot orașul, și de-acolo de unde stătea mortul drumul e chiar p-aici, prin fața sediului. E bine... Să vadă toată lumea..., și cine trebuie să înțeleagă...

TOCSOBIE: Să încercăm, totuși, să-i depășim.

ȘOFERUL: Mortul nu mai avem unde să-l depășim.

DAVID VISARIONOVICI: Cine e?

ȘOFERUL: Un inginer.

DAVID VISARIONOVICI: Și fără coroană, fără flori, fără nimic?

ȘOFERUL: Un amărît — însă om mare, foarte mare, adică Om. S-a împuscat. Și cine se omoară singur...

TOCSOBIE: Ce inginer, ce om mare? Cine se poate împușca aici, în acest oraș?

ȘOFERUL: N-a mai rezistat și și-a pus țeava puștii în piept...

DAVID VISARIONOVICI: N-a mai rezistat — la ce?

ȘOFERUL: La multe... Afară de luna asta, aprilie, cea-a mai rămas din ea, două zile mă mai despart de pensie, și altă ambiție n-am decît, cît mai am de trăit, să mîine și eu trei mese pe zi la ora fixă.

DAVID VISARIONOVICI: Asta e toată ambiția duminată?

ȘOFERUL: Păi, e puțin, după o viață de revoluție?

DAVID VISARIONOVICI: Alceva nu mai ții minte din revoluție?

ȘOFERUL: Ce țin eu minte mă privește pe mine, tovarășe, pentru că și eu sînt tovarăș, și primul-secretar știe, și tovarășul director Cernat, adică fostul director, că l-au scos... Da' v-am auzit pe drum vorbind de un dosar. Ziceau mereu: „dosarul”, „dosarul”... Să știți că mie mi s-a încheiat de două ori, definitiv, dosarul. O dată în patruzeci și cinci, cînd m-au împuscat lîngă tovarășu Dumitru, în balconul U.T.C.-ului, și cineva s-a grăbit și a spus e-am murit, și o dată cînd a explodat linia trei a malaxorului și iar m-au dat dispărut. M-a scos, noaptea, tovarășul Cernat de sub dărîmături. D-aiă, acu, vreau să-mi închei cu dosarul, cu mina mea. Să nu se mai greșească... (După o pauză.) Il chema Mihai Călarășu. (Ultimii oameni din cortegiul trec.) Ei, gata, am ajuns la timp, adică... (se uită la ceas:) fără întîrziere.

TOCSOBIE: Într-adevăr, la timp.

S F Î R Ș I T

Caletidoscop

O inițiativă laudabilă a secretarului literar al secției maghiare de la Teatrul de Stat din Oradea: în fiecare caiet-program este prezentat cîte un compartiment — atelier, birou — din marea armată a „anonimilor” din culise, apar, de asemenea, calde și romonografii consacrate

„bilanțurilor” de activitate ale unor truditori ai scenei. Caietele primite la redacție sînt interesante, îngrijit redactate, cu o grafică plăcută.

★

În numai cîteva pagini, caietul-program al recentei

Caletidoscop

premiere Urmărirea de Woody Allen la Teatrul Evreiesc de Stat îl înformează pe spectator, printr-o prezentare substanțială semnată de prof. univ. Ileana Berlogea, asupra dramaturgului, actorului, regizorului Woody Allen.

AVENIC